WYMAGANIA EDUKACYJNE Z HISTORII

ZAKRES ROZSZERZONY

KLASA 3

Plan wynikowy z wymaganiami na poszczególne oceny – „Lata 1815–1939”

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
EUROPA I ŚWIAT PO 1815 ROKU						
1. Kongres wiedeński	– okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego i jego główni uczestnicy – przebieg obrad kongresowych – najważniejsze decyzje kongresu – powstanie Świętego Przymierza	– wyjaśnia znaczenie terminów: *kongres wiedeński, Święte Przymierze* – zna daty: kongresu wiedeńskiego (X 1814 – VI 1815 r.), zawarcia Świętego Przymierza (IX 1815 r.) – identyfikuje postacie: Napoleona Bonaparte, Aleksandra I, Franciszka I Habsburga, Fryderyka Wilhelma III – wskazuje na mapie państwa, które odgrywały	– wyjaśnia znaczenie terminów: *legitymizm, równowaga sił, restauracja, federacja* – zna daty: bitwy pod Lipskiem X 1813 r.), kapitulacji Napoleona (IV 1814 r.), podpisania *Aktu końcowego* traktatu wersalskiego (VI 1815 r.), – identyfikuje postacie: Klemensa von Metternicha, Charlesa de Talleyranda – przedstawia przyczyny i	– wyjaśnia znaczenie terminów: *„sto dni” Napoleona, koncert mocarstw, ład wiedeński* (system kongresowy) – zna daty: detronizacji Napoleona (IV 1814 r.), „stu dni” Napoleona (II-VI 1815 r.), bitwy pod Waterloo (18 VI 1815 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika XVIII, Roberta Stewarta Castlereagh, Arthura Wellesleya – wskazuje na mapie	– zna daty: zajęcia Francji przez wojska VI koalicji (1814 r.), podpisania tajnego traktatu austriacko-francusko-pruskiego (I 1815 r.) – identyfikuje postacie: Karla von Hardenberga, Andrieja Razumowskiego, Karla Roberta Nesselrode, Piusa VII – omawia okoliczności i skutki powrotu do władzy Napoleona Bonapartego we Francji w 1815 r.	– ocenia, które decyzje kongresu wiedeńskiego zapadły zgodnie z Przyjętymi wcześniej zasadami, a które z ich pominięciem – ocenia możliwość rzeczywistej realizacji zasad ładu europejskiego przyjętych na kongresie wiedeńskim.

		najważniejszą rolę podczas kongresu wiedeńskiego, – przedstawia zasady nowego ładu europejskiego przyjęte na kongresie wiedeńskim – wyjaśnia, jaki był cel powstania Świętego Przymierza.	okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego – wyjaśnia, kto i dlaczego odniósł największe korzyści z decyzji przyjętych podczas kongresu wiedeńskiego – przedstawia, jakie korzyści z ustaleń obrad kongresu wiedeńskiego odniosły Wielka Brytania, Rosja, Prusy i Austria – omawia decyzje kongresu wiedeńskiego wobec Francji – przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego wobec państw niemieckich i włoskich.	nabytki terytorialne mocarstw koalicji antynapoleońskiej, uzyskane przez nie na kongresie wiedeńskim – omawia przebieg obrad kongresu wiedeńskiego – wyjaśnia, z jakich powodów i w jakim celu Austria, Francja i Wielka Brytania podpisały tajny traktat – omawia decyzje kongresu wiedeńskiego wobec Niderlandów i Szwajcarii – przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego wobec państw skandynawskich.	– przedstawia dodatkowe regulacje podjęte przez kongres wiedeński.	
2. Europa po kongresie wiedeńskim	– przeciwnicy ładu wiedeńskiego – bunty w	– zna daty: rewolucji lipcowej we Francji (27–29 VII 1830 r.),	– wyjaśnia znaczenie terminów: *karbonariusze,*	– wyjaśnia znaczenie terminów*: ordonanse, karliści*	– wyjaśnia znaczenie terminów: burszowie, ultrasi	– ocenia skuteczność ruchów rewolucyjnych w

	państwach włoskich – państwa niemieckie po kongresie wiedeńskim – Francja w okresie restauracji – rewolucja lipcowa we Francji – Hiszpania po wojnach napoleońskich – Belgia – narodziny królestwa	powstania belgijskiego (X 1830 r.) – wymienia przyczyny sprzeciwu w Europie przeciwko ładowi wiedeńskiemu.	*Młode Włochy, Młoda Europa, Związek Celny* – wskazuje na mapie kraje, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych – omawia przyczyny i skutki wybuchu rewolucji lipcowej we Francji – przedstawia przyczyny i okoliczności podziału Królestwa Niderlandów.	– wyjaśnia, o czym świadczą interwencje zbrojne podejmowane przez Austrię, Rosję i Francję w innych krajach – omawia działalność ruchu karbonariuszy w pierwszej połowie XIX w. – przedstawia sytuację w państwach niemieckich i Austrii po kongresie wiedeńskim – charakteryzuje sytuację we Francji w okresie restauracji.	– wyjaśnia, dlaczego karbonariuszom było trudno osiągnąć cele założone w ich programie – wyjaśnia, jakie były przyczyny konfliktów wewnętrznych w Hiszpanii w pierwszej połowie XIX w.	Europie w latach 20. i 30. XIX w.
3. Rewolucja przemysłowa	– przyczyny rewolucji przemysłowej – postęp techniczny i rozwój przemysłu – Wielka Brytania w	– wyjaśnia znaczenie terminów: *rewolucja przemysłowa, klasa robotnicza, inteligencja* – omawia przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej	– wyjaśnia znaczenie terminów: *akumulacja kapitału, pruska droga do kapitalizmu, dualizm ekonomiczny, gospodarka ekstensywna*	– wyjaśnia wpływ przemian w rolnictwie na rewolucję przemysłową – wymienia kraje, w których w drugiej połowie XIX w.	– omawia zmiany w dziedzinie metalurgii – przedstawia czynniki, które decydowały o szybkim rozwoju przemysłowym	– ocenia społeczne i polityczne skutki rewolucji przemysłowej

	pierwszej połowie XIX w. – rewolucja przemysłowa poza Wielką Brytanią – rozwój transportu – przemiany społeczne i polityczne – wynalazki pierwszej połowy XIX w.	– przedstawia skutki upowszechnienia maszyny parowej.	– wskazuje na mapie najbardziej uprzemysłowione regiony Europy – charakteryzuje przemiany społeczne i polityczne będące następstwem rewolucji przemysłowej – wyjaśnia, dlaczego Wielka Brytania stała się kolebką rewolucji przemysłowej – przedstawia nowe rozwiązania w dziedzinie transportu i komunikacji.	nastąpił największy rozwój kolejnictwa – omawia przejawy mechanizacji przemysłu włókienniczego i jej skutki – wymienia ośrodki rozwoju przemysłu w państwach Europejskich.	Niemiec, Francji i Belgii – wymienia wynalazki pierwszej połowy XIX w.	
4. Nowe idee	– liberalizm – ideologia konserwatywna – początki ruchu robotniczego – działalność czartystów – socjalizm utopijny	– wyjaśnia znaczenie terminów: *liberalizm, konserwatyzm, strajk, związek zawodowy, socjalizm, komunizm* – zna datę Opublikowania	– wyjaśnia znaczenie terminów: *liberalizm ekonomiczny, reakcjonizm, czartyzm, socjalizm utopijny, proletariat, marksiści* – omawia okoliczności	– wyjaśnia znaczenie terminów:, leseferyzm, torysi, falanster – wyjaśnia, z jakich grup społecznych wywodzili się zwolennicy liberalizmu i	– wyjaśnia znaczenie terminów: *dialektyka, luddyści* – przedstawia i porównuje postulaty socjalizmu utopijnego i naukowego.	– omawia i ocenia działalność Roberta Owena.

	– narodziny komunizmu – budzenie się świadomości narodowej	*Manifestu Komunistycznego* (1848 r.) – identyfikuje postacie: Adama Smitha, Johna Stuarta Milla, Edmunda Burke'a, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa – przedstawia polityczne i gospodarcze założenia liberalizmu i konserwatyzmu.	narodzin ruchu robotniczego – przedstawia metody i skutki działalności czartystów – omawia cele i dążenia liberałów oraz konserwatystów w pierwszej połowie XIX w.	konserwatyzmu – przedstawia cele brytyjskich związków narodowych – opisuje okoliczności i przejawy budzenia się świadomości narodowej w społeczeństwach europejskich.		
5. Kultura pierwszej połowy XIX wieku	– klasycyzm – romantyzm – duch epoki – literatura okresu romantyzmu – nowe mody i styl życia – muzyka i sztuki plastyczne	– wyjaśnia znaczenie terminów: *klasycyzm, romantyzm* – zna czas dominacji romantyzmu (I poł. XIX w.) – identyfikuje postacie: Johanna Wolfganga Goethego, George'a Gordona Byrona, Fryderyka Schillera, Adama Mickiewicza,	– wyjaśnia znaczenie terminów: *orientalizm, eklektyzm* – zna czas dominacji klasycyzmu (początek XIX w.), – identyfikuje postacie: Jacques'a-Louisa Davida, Aleksandra Puszkina, Honoré de Balzaca, Charlesa Dickensa,	– wyjaśnia znaczenie terminów: *dandyzm, korporacjonizm studencki, neogotyk, neoromanizm* – zna czas dominacji stylu *empire* (1800–1815 r.) – identyfikuje postacie: Michaiła Lermontowa, Waltera Scotta, Edgara Allana Poe, Jane Austen,	– identyfikuje postacie: Jeana-Auguste'a-Dominique'a Ingresa, Bertela Thorvaldsena, Antonia Canovy, Karla Friedricha Schinkla, Leo von Klenza, Sándora Petöfiego, Giacoma Leopardiego, Stendhala, Horace'a	– ocenia wpływ literatury, muzyki i malarstwa romantycznego na rozbudzenie świadomości narodowej Europejczyków w I poł. XIX w.

		Juliusza Słowackiego, Ludwiga van Beethovena, Fryderyka Chopina, Roberta Schumanna – wymienia cechy romantyzmu.	Eugène'a Delacroix, Francisca Goyi – przedstawia cechy malarstwa, rzeźby i architektury klasycyzmu – omawia cechy charakterystyczne literatury, malarstwa i muzyki w okresie romantyzmu.	Ferenca Liszta – przedstawia cechy stylu *empire* – omawia okoliczności narodzin romantyzmu – wyjaśnia wpływ romantyzmu na modę i styl życia – przedstawia tematykę, którą podejmowali malarze w epoce romantyzmu.	Walpole'a, Mary Shelley, Théodore'a Géricaulta, Caspara Davida Friedricha, Franza Schuberta, Hectora Berlioza, Felixa Mendelssohn-Bartholdy'ego, Françoisa Rude'a, Pierre'a-Jeana Davida d'Angersa – porównuje cechy stylu klasycystycznego i romantycznego w malarstwie.	
6. Ameryka w pierwszej połowie XIX wieku	– Ameryka Łacińska na początku XIX w. – początki walki o niepodległość w Ameryce Łacińskiej – dekolonizacja Ameryki Południowej – niepodległość Brazylii – Meksyk i	– wyjaśnia znaczenie terminu: *doktryna Monroego* – zna datę sformułowania doktryno Monroego (1823 r.) – identyfikuje postać Jamesa Monroego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do ogłoszenia	– wyjaśnia znaczenie terminu: *izolacjonizm* – zna daty wojny amerykańsko-meksykańskiej (1846–1848 r.) – wskazuje na mapie etapy rozwoju terytorialnego Stanów	– wyjaśnia znaczenie terminów: Kreole, Metysi – zna daty: proklamowania niepodległości Meksyku (1821 r.), Brazylii (1822 r.), Boliwii (1825 r.), bitwy pod Alamo (1836 r.) – identyfikuje	– wyjaśnia znaczenie terminu: libertadorzy – zna daty: proklamowania niepodległości Haiti (1804 r.), Kolumbii (1810 r.), Wenezueli (1811 r.), bitwy pod Boyacá (1819 r.), bitwy pod Ayacucho (1824 r.), bitwy pod	– ocenia społeczne skutki rozwoju terytorialnego USA.

	Ameryka Środkowa – Stany Zjednoczone na początku XIX w. – wojny amerykańsko-meksykańskie – walki Amerykanów z Indianami	doktryny Monroego i jak ją uzasadniano.	Zjednoczonych w XIX w. – omawia proces rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.	postacie: Simona Bolivara, Antonia Lopeza de Santa Anna – wskazuje na mapie państwa Ameryki Południowej, które najwcześniej uzyskały niepodległość – przedstawia organizację kolonii hiszpańskich w Ameryce Łacińskiej – omawia strukturę społeczną w koloniach hiszpańskich – przedstawia etapy walki kolonii hiszpańskich o niepodległość – charakteryzuje przyczyny i skutki konfliktu amerykańsko-meksykańskiego w pierwszej połowie XIX w.	Buena Vista (1847 r.) – identyfikuje postacie: Dominique'a Toussainta Louverture'a, Francisca de Mirandy, Jose de San Martina – przedstawia okoliczności uzyskania niepodległości przez Haiti – opisuje proces walki kolonii hiszpańskich o niepodległość – wyjaśnia, jaką rolę odegrali libertadorzy w walce o wolność kolonii hiszpańskich – wyjaśnia, w jakich okolicznościach niepodległość uzyskały Meksyk i kraje Ameryki Środkowej.	
7. Wiosna Ludów	– Europa w	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– zna daty: klęski	– ocenia polityczne i

	przededniu Wiosny Ludów – rewolucja lutowa we Francji – rewolucje w krajach niemieckich – rewolucja w Wiedniu i powstanie węgierskie – Wiosna Ludów we Włoszech – bilans Wiosny Ludów	terminów: *Wiosna Ludów, parlament frankfurcki* – zna daty: Wiosny Ludów (1848–1849 r.), obrad parlamentu frankfurckiego (V 1848 – VII 1849 r.), Wiosny Ludów w państwach niemieckich (III 1848 – VII 1849 r.) – wskazuje na mapie kraje, w których doszło do wystąpień rewolucyjnych – wymienia społeczne, polityczne i narodowościowe przyczyny Wiosny Ludów – wyjaśnia, dlaczego parlament frankfurcki nie doprowadził do zjednoczenia Niemiec.	terminów: *warsztaty narodowe, konstytucja oktrojowana* – zna daty: wybuchu Wiosny Ludów we Francji (22 II 1848 r.), ogłoszenia II Republiki we Francji (II 1848 r.), zamachu stanu Ludwika Napoleona Bonaparte (XII 1851 r.), ogłoszenia II Cesarstwa we Francji (XII 1852 r.), wybuchu Wiosny Ludów w państwach niemieckich (III 1848 r.), wybuchu Wiosny Ludów w Austrii (III 1848 r.), powstania na Węgrzech (III 1848 – VIII 1849 r.), zniesienia pańszczyzny i wprowadzenia uwłaszczenia w monarchii	terminów: *bonapartyści, bankiety* – zna daty: powstania czerwcowego we Francji (VI 1848 r.), uchwalenia nowej konstytucji we Francji (XI 1848 r.), pierwszych wyborów prezydenckich we Francji (XII 1848 r.), odezwy Fryderyka Wilhelma IV do ludności Berlina (III 1848 r.), ogłoszenia nowej konstytucji w Prusach (1850 r.), ogłoszenia niepodległości Węgier i detronizacji Habsburgów (IV 1848 r.), wkroczenia wosk rosyjskich na Węgry (V 1849 r.), zwołania parlamentu austriackiego (VII 1848 r.), przejęcia	wojsk węgierskich pod Világos (1849 r.), rozruchów w Państwie Kościelnym (XI 1848 r.), powołania Republiki Rzymskiej (II 1849 r.), przejęcia władzy przez Wiktora Emanuela II (1849 r.), zdobycia Rzymu przez Francuzów (VII 1849 r.), pokoju w Mediolanie (VIII 1849 r.) – identyfikuje postacie: Ferdynanda I Dobrotliwego, Josepha Radetzky'ego – wskazuje czynniki, które zadecydowały o klęsce powstania węgierskiego – przedstawia okoliczności i skutki interwencji	społeczne skutki Wiosny Ludów w Europie.

			habsburskiej (IX 1848 r.), wybuchu wiosny Ludów we Włoszech (III 1848 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika Napoleona Bonaparte, Fryderyka Wilhelma IV, Franciszka Józefa, Wiktora Emanuela II – wyjaśnia, w jaki sposób czynniki ekonomiczne wpłynęły na wybuch Wiosny Ludów – omawia przyczyny wybuchu Wiosny Ludów we Francji – wymienia reformy polityczne i społeczne przeprowadzone we Francji w czasie Wiosny Ludów – omawia przyczyny wybuchu Wiosny Ludów w krajach	władzy przez Franciszka Józefa (XII 1848 r.), bitwy pod Custozą (VII 1848 r.), bitwy pod Novarą (III 1849 r.) – identyfikuje postacie: Lajosa Kossutha, Sándora Petöfiego, Iwana Paskiewicza, Karola Alberta, Piusa IX – wskazuje na mapie kraje w których doszło do interwencji sił kontrrewolucyjnych – przedstawia proces narastania konfliktów społecznych, narodowych i politycznych w Europie w I połowie XIX w. – omawia przebieg Wiosny Ludów we Francji – opisuje sposób, w jaki władzę we	francuskiej we Włoszech – charakteryzuje kwestię narodową w monarchii habsburskiej w latach 1848–1849 r.	

			niemieckich i w monarchii habsburskiej – przedstawia bilans Wiosny Ludów.	Francji przejął Ludwik Bonaparte – przedstawia okoliczności zwołania i znaczenie parlamentu frankfurckiego – charakteryzuje przebieg i skutki Wiosny Ludów w Prusach – przedstawia przebieg wydarzeń rewolucyjnych w Austrii i na Węgrzech – omawia skutki Wiosny Ludów w Austrii i na Węgrzech – charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w państwach włoskich.		
8. Rosja i Turcja w połowie XIX wieku	– Bałkany na początku XIX wieku – wojna Greków o niepodległość – imperium carów	– wyjaśnia znaczenie terminu: odwilż posewastopolska – zna daty wojny krymskiej (1853–	– wyjaśnia znaczenie terminów: dekabryści, panslawizm, samodzierżawie – zna daty:	– wyjaśnia znaczenie terminu: ziemstwa – zna daty: masakry na Chios (1822 r.), bitwy pod Navarino (1827 r.), wojny	– wyjaśnia znaczenie terminów: władyka, filhellenowie – zna daty: powstania serbskiego	– ocenia rolę antytureckiego powstania Aleksandra Ipsilantisa w rozbudzeniu

	„żandarmem Europy” – powstanie dekabrystów – wojna krymska – odwilż posewastopolska w Rosji	1856 r.) – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Aleksandra II, Aleksandra III – wyjaśnia, dlaczego Rosję nazywano „żandarmem Europy” – opisuje przyczyny i skutki wojny krymskiej.	proklamowania niepodległości Grecji (1822 r.), powstania dekabrystów (1825 r.), oblężenia Sewastopola (1854–1855 r.), kongresu w Paryżu (1856 r.), reformy uwłaszczeniowej w Rosji (1861 r.) – identyfikuje postać Mikołaja I – omawia przyczyny i skutki powstania dekabrystów – charakteryzuje reformy wewnętrzne w Rosji w okresie odwilży posewastopolskiej – wyjaśnia, dlaczego państwa Europy Zachodniej zdecydowały się na interwencję w spór rosyjsko-turecki.	rosyjsko-tureckiej (1828–1829 r.), bitwy pod Synopą (1853 r.), bitwy pod Bałakławą (1854 r.) – identyfikuje postacie: Iwana Dybicza, Konrada Rylejewa, Aleksandra Bestużewa – wskazuje na mapie tereny, na których toczyły się wojny rosyjsko-tureckie w XIX w. – podaje przykłady walki narodów bałkańskich o niezależność – omawia proces narastania greckich dążeń niepodległościowych – przedstawia przebieg i skutki walk Greków o niepodległość – opisuje przebieg wojny krymskiej	przeciwko Turcji (1815 r.), nadania Serbii nieformalnej autonomii przez Turcję (1817 r.), konwencji akermańskiej (1826 r.), wyprawy Aleksandra Ipsilantisa do Mołdawii (1821 r.), zdobycia Missolungi przez Turków (1826 r.), zdobycia Adrianopola przez Rosjan (1829 r.), pokoju w Adrianopolu (1829 r.), traktatu londyńskiego (1830 r.), przejęcia władzy w Grecji przez Ottona Wittelsbacha (1832 r.), założenia Towarzystwa Południowego i Towarzystwa Północnego (1821 r.) – identyfikuje	greckich dążeń niepodległościowych – ocenia politykę wewnętrzną Aleksandra I – ocenia reformy przeprowadzone w Rosji w okresie odwilży posewastopolskiej.

				– wyjaśnia, dlaczego główne działania wojenne podczas wojny w latach 1853–1856 r. toczyły się na Półwyspie Krymskim.	postacie: Miłosza Obrenovića, Aleksandra Ipsilantisa, Ottona Wittelsbacha, Pawła Pestela, Sergiusza Trubeckiego, Piotra Czaadajewa – przedstawia sytuację polityczną na Bałkanach na początku XIX w.	
POLACY W OKRESIE POWSTAŃ NARODOWYCH						
1. Ziemie polskie w latach 1815–1830	– sprawa polska na kongresie wiedeńskim – podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim – Królestwo Polskie – ziemie polskie pod panowaniem Prus – Królestwo Galicji i Lodomerii – Rzeczpospolita Krakowska – rozwój	– wyjaśnia znaczenie terminu: *Kongresówka* – zna daty: powstania Królestwa Polskiego (1815 r.), nadania konstytucji Królestwu Polskiemu (XI 1815 r.) – identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Aleksandra I – wskazuje na	– wyjaśnia znaczenie terminu: *ziemie zabrane* – zna daty: powstania Wielkiego Księstwa Poznańskiego i rzeczypospolitej Krakowskiej (1815 r.), założenia Uniwersytetu Warszawskiego (1816 r.), założenia Uniwersytetu Lwowskiego (1817 r.) – identyfikuje	– wyjaśnia znaczenie terminu: *regulacja* – zna daty: powołania sejmu prowincjonalnego w Wielkim Księstwie Poznańskim (1824 r.), utworzenia galicyjskiego sejmu stanowego (1817 r.), uchwalenia konstytucji Rzeczypospolitej Krakowskiej (1815 r.), powstania Banku Polskiego (1828 r.), rozpoczęcia procesu	– zna daty: utworzenia Korpusu Litewskiego (1817 r.), zniesienia ceł pomiędzy Królestwem Polskim a Rosją (1822 r.), powstanie Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (1825 r.), powstania Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu (1821 r.) – wyjaśnia, dlaczego Polakom zależało na	– ocenia wpływ reform F. K. Druckiego-Lubeckiego na rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego.

	gospodarczy Królestwa Polskiego – gospodarka w zaborze pruskim i austriackim – kultura i oświata na ziemiach polskich w latach 1815–1830 r.	mapie podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim – wymienia decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie polskiej – przedstawia postanowienia konstytucji Królestwa Polskiego.	postacie: Fryderyka Wilhelma III, Franciszka I Habsburga, Stanisława Staszica, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Joachima Lelewela – wskazuje na mapie ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich pod zaborami – opisuje ustrój Królestwa Polskiego – przedstawia sytuację polityczną ziem polskich pod zaborem pruskim i austriackim po 1815 r. – wymienia ośrodki przemysłowe Królestwa Polskiego – przedstawia reformy F. K. Druckiego-Lubeckiego	uwłaszczenia w Królestwie Prus (1807 r.), zapoczątkowania procesu regulacji w Prusach (1816 r.), wprowadzenia ustawy o regulacji w Wielkim Księstwie Poznańskim (1823 r.), po-wstania Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Zajączka, Antoniego Radziwiłła, Stanisława Wodzickiego, Izabeli Czartoryskiej, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego, Stanisława Kostki Potockiego – przedstawia stosunek Rosji do sprawy polskiej po 1813 r.	przyłączeniu ziem zabranych do Królestwa Kongresowego – wyjaśnia, jakie znaczenie dla polskiej kultury miała działalność Józefa Maksymiliana Ossolińskiego – porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborami w I poł. XIX w.	

			– charakteryzuje rozwój kultury polskiej w latach 1815–1830 r.	– przedstawia sytuację ziem zabranych po 1815 r. – omawia sytuację polityczną w Rzeczypospolitej Krakowskiej – charakteryzuje rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego, Rzeczypospolitej Krakowskiej oraz ziem zaboru pruskiego i austriackiego – opisuje rozwój oświaty na ziemiach polskich pod zaborami w latach 1815–1830 r. – wymienia placówki naukowe i akademickie działające na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w.		
2. Geneza powstania listopadowego	– konstytucja a realna władza w Królestwie	– wyjaśnia znaczenie terminu: *cenzura prasowa*	– wyjaśnia znaczenie terminu: *kaliszanie* – zna daty: założenia	– zna daty: likwidacji jawności obrad sejmu w Królestwie	– porównuje zapisy konstytucyjne z rzeczywistością	– ocenia stosunek wielkiego księcia Konstantego do

	Polskim – legalna opozycja polityczna – początki działalności spiskowej – Wolnomularstwo Narodowe i Towarzystwo Patriotyczne – Królestwo Polskie w przededniu powstania	– zna datę założenia Sprzysiężenia Podchorążych (1828 r.) – identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Mikołaja I, Piotra Wysockiego – przedstawia sytuację polityczną w Królestwie Polskim w latach 1828–1830 r. – wyjaśnia, w jaki sposób car łamał konstytucję nadaną Królestwu Polskiemu.	Wolnomularstwa Narodowego (1819 r.), powstania Towarzystwa Patriotycznego (1821 r.), koronacji Mikołaja I na króla Królestwa Polskiego (1829 r.) – identyfikuje postacie: Konstantego Romanowa, Waleriana Łukasińskiego – określa, jakie uprawnienia w zakresie władzy ustawodawczej i wykonawczej gwarantowała carowi i królowi konstytucja – wymienia przykłady legalnej i nielegalnej opozycji politycznej w Królestwie Polskim – omawia najważniejsze	Polskim (1825 r.), powołania Towarzystwa Filomatów (1817 r.), powstania Zgromadzenia Filaretów (1820 r.) – identyfikuje postacie: Nikołaja Nowosilcowa, Bonawentury i Wincentego Niemojowskich, Tomasza Zana, Seweryna Krzyżanowskiego – opisuje rzeczywistość polityczną Królestwa Polskiego w latach 1815–1830 r. – charakteryzuje działalność legalnej opozycji politycznej i jej skutki – przedstawia przyczyny powstania organizacji spiskowych pod zaborem rosyjskim	polityczną Królestwa Polskiego – wymienia czynniki, które zadecydowały o tym, że armia Królestwa Polskiego była doborową formacją zbrojną.	Polaków – przedstawia i ocenia postawy Polaków wobec zaborcy rosyjskiego przed powstaniem listopadowym – ocenia wpływ księcia Konstantego i Nikołaja Nowosilcowa na życie polityczne Królestwa Polskiego w latach 20.XIX w. – ocenia, które z wydarzeń bezpośrednio wpłynęły na rozpoczęcie powstania listopadowego.

			postulaty kaliszan – wyjaśnia, dlaczego w Królestwie Polskim zaczęły powstawać organizacje konspiracyjne.	– charakteryzuje działalność Wolnomularstwa Narodowego i Towarzystwa Patriotycznego – omawia organizację armii Królestwa Polskiego.		
3. Powstanie listopadowe	– wybuch powstania – od prób porozumienia do detronizacji – wojna polsko-rosyjska – powstanie listopadowe na arenie międzynarodowej – walki na ziemiach zabranych – upadek powstania – czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia? – udział kobiet w powstaniu	– wyjaśnia znaczenie terminu: *noc listopadowa* – zna daty: *nocy listopadowej* (29/30 XI 1830 r.), bitwy pod Grochowem (25 II 1831 r.), bitwy pod Ostrołęką (26 V 1831 r.) – identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, Adama Jerzego Czartoryskiego, Józefa Chłopickiego, Jana Skrzyneckiego, – przedstawia okoliczności, w jakich podjęto decyzję o wybuchu	– wyjaśnia znaczenie terminów: *belwederczycy, dyktator* – zna daty: zdobycia Arsenału (29/30 XI 1830 r.), uznania powstania listopadowego za narodowe przez sejm (18 XII 1830 r.), uchwalenia detronizacji Mikołaja I przez sejm (25 I 1831 r.), bitwy pod Stoczkiem (14 II 1831 r.), bitew pod Wawrem i Dębem Wielkim (31 III 1831 r.), bitwy pod Iganiami (10 IV 1831	– zna daty: ukonstytuowania się Rządu Tymczasowego (3 XII 1830 r.), ogłoszenia się J. Chłopickiego dyktatorem powstania (5 XII 1830 r.), bitwy pod Dobrem (17 II 1831 r.), wybuchu powstania na Litwie (III 1831), ostatniego posiedzenia sejmu powstańczego (23 IX 1831 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Zaliwskiego, Seweryna Goszczyńskiego,	– zna datę samosądów w Warszawie (VIII 1831 r.), – identyfikuje postacie: Ludwika Nabielaka, Antoniego Giełguda, Dezyderego Chłapowskiego, Klementyny Hoffmanowej – wyjaśnia, dlaczego powstańcy liczyli na interwencję Francji – opisuje przebieg działań powstańczych na ziemiach zabranych – wyjaśnia, co spowodowało	– ocenia przygotowania spiskowców do wywołania powstania w Królestwie Polskim – ocenia decyzje sejmu powstańczego – ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia.

	listopadowym	powstania listopadowego – wymienia najważniejsze bitwy powstania listopadowego.	r.), szturmu wojsk rosyjskich na Warszawę (6–8 IX 1831 r.) – identyfikuje postacie: wielkiego księcia Konstantego, Ignacego Prądzyńskiego, Iwana Paskiewicza, Jana Krukowieckiego, Józefa Sowińskiego, Emilii Plater – wskazuje na mapie tereny objęte działaniami powstańczymi – charakteryzuje działalność przywódców powstania od jego rozpoczęcia do wybuchu wojny z Rosją – przedstawia okoliczności upadku Warszawy – omawia okoliczności upadku	Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Joachima Lelewela, Maurycego Mochnackiego, Iwana Dybicza, Michała Radziwiłła, Henryka Dembińskiego, Józefa Dwernickiego, – omawia przebieg nocy listopadowej – wyjaśnia, dlaczego część działaczy politycznych i wojskowych rozpoczęła rokowania z carem – opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej – omawia strategiczne plany dowódców armii polskiej w wojnie polsko-rosyjskiej – wyjaśnia, jakie	wzrost zaangażowania patriotycznego wśród kobiet.	

			powstania listopadowego.	znaczenie dla losów powstania listopadowego miał brak wiary w jego zwycięstwo wśród wyższych dowódców – omawia postawy głównych polityków polskich po wybuchu powstania listopadowego – wymienia błędy popełnione przez politycznych i wojskowych przywódców powstania listopadowego.		
4. Wielka Emigracja	– emigracja popowstaniowa – życie polityczne emigrantów – działania międzynarodowe Hotelu Lambert – pozostałe ośrodki życia emigracyjnego – kultura polska na	– wyjaśnia znaczenie terminów: *zsyłka, Wielka Emigracja* – zna daty: powstania Hotelu Lambert (1831 r.), powstania Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832 r.) – identyfikuje	– wyjaśnia znaczenie terminów: *katorga, emisariusz* – zna daty: ogłoszenia *Małego Manifestu* TDP (1832 r.), ogłoszenia *Wielkiego Manifestu* TDP (1836 r.), powstania Gromad Ludu	– zna daty: ogłoszenia amnestii przez cara (XI 1831 r.), założenia Komitetu Narodowego Polskiego (XII 1831 r.), powstania Młodej Polski (1834 r.), założenia	– zna daty: założenia Towarzystwa Literackiego Polskiego w Paryżu (1832 r.), założenia Biblioteki Polskiej w Paryżu (1839 r.), założenia Towarzystwa Pomocy Naukowej (1832 r.)	– ocenia kulturotwórczą rolę Wielkiej Emigracji – ocenia rolę Wielkiej Emigracji w podtrzymywaniu myśli niepodległościowej.

	emigracji – emigracja po Wiośnie Ludów	postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Wiktora Heltmana, Tadeusza Krępowieckiego, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego – wskazuje na mapie państwa, przez które wiodły główne szlaki emigrantów polskich po powstaniu listopadowym, – przedstawia zasięg i kierunki emigracji polskiej – wymienia obozy polityczne Wielkiej Emigracji i organizacje polityczne polskich emigrantów.	Polskiego (1835 r.), – identyfikuje postacie: Joachima Lelewela, Stanisława Worcella, Zygmunta Krasińskiego, Cypriana Kamila Norwida – wskazuje na mapie najważniejsze ośrodki Wielkiej Emigracji – omawia represje po powstaniu listopadowym – wyjaśnia, dlaczego emigrację popowstaniową określa się mianem Wielkiej Emigracji – charakteryzuje program polityczny obozu konserwatywnego i demokratycznego polskiej emigracji – charakteryzuje założenia programowe i	Zjednoczenia Emigracji Polskiej (1837 r.) – identyfikuje postać Józefa Dwernickiego – opisuje warunki życia polskich zesłańców – omawia stosunek państw i narodów europejskich do polskich emigrantów – wyjaśnia, jakie znaczenie dla sprawy polskiej miała międzynarodowa działalność Hotelu Lambert – opisuje życie kulturalne Polaków przebywających na emigracji we Francji.	– identyfikuje postać Tomasza Malinowskiego, – przedstawia założenia programowe i działalność organizacji węglarzy polskich – omawia losy polskich emigrantów po Wiośnie Ludów.	

			działalność Gromad Ludu Polskiego.			
5. Ziemie polskie w latach 1831–1846	– ucisk popowstaniowy w Królestwie Polskim – likwidacja odrębności Królestwa Polskiego – międzynarodowe reperkusje powstania listopadowego – sytuacja na ziemiach zabranych i pod zaborem austriackim – początki pracy organicznej – konspiracja na ziemiach polskich – powstanie krakowskie 1846 r. – rabacja galicyjska	– wyjaśnia znaczenie terminów: *rusyfikacja, germanizacja, praca organiczna, rabacja galicyjska* – zna daty: wybuchu powstania krakowskiego (20/21 II 1846 r.), rabacji galicyjskiej (1846 r.) – identyfikuje postacie: Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli – wymienia represje popowstaniowe w Królestwie Polskim – przedstawia przebieg i skutki powstania krakowskiego.	– wyjaśnia znaczenie terminów: *cytadela, Statut Organiczny, „noc paskiewiczowska”, gubernia* – zna daty: nadania Statutu Organicznego (1832 r.), „nocy paskiewiczowskiej” (1833–1856 r.), wkroczenia wojsk rosyjskich i austriackich do Krakowa (4 III 1846 r.) – identyfikuje postacie: Iwana Paskiewicza, Fryderyka Wilhelma IV, Karola Marcinkowskiego, Hipolita Cegielskiego, Szymona Konarskiego, Piotra Ściegiennego	– zna daty: umowy w Münchengrätz (1833 r.), założenia Zemsty Ludu (1832 r.), wprowadzenia stanu wojennego w Królestwie Polskim (1833 r.), wprowadzenia nauki j. rosyjskiego (1839 r.), przeprowadzenia zmian administracyjnych w Królestwie Polskim (1837 r.), zlikwidowania odrębności sądowniczej Kongresówki (1841 r.), wprowadzenia rosyjskiego systemu monetarnego (1847 r.), utworzenia Konfederacji Powszechnej Narodu Polskiego (1837 r.), powołania Związku Narodu Polskiego	– zna daty: ogłoszenia encykliki papieża Grzegorza XVI *Cum primum* (1832 r.), założenia „Kasyna” w Gostyniu (1835 r.), powołania Towarzystwa Naukowej Pomocy (1841 r.), okupacji Rzeczypospolitej Krakowskiej przez wojska austriackie (1836–1841 r.) – identyfikuje postacie: Grzegorza XVI, Gustawa Potworowskiego, Leona Sapiehy, Henryka Kamieńskiego, Jana Alcyato – przedstawia międzynarodowe reperkusje powstania listopadowego – wyjaśnia, dlaczego	– ocenia skuteczność pracy organicznej w staraniach o zachowanie polskości.

			– wskazuje na mapie obszar powstania krakowskiego, tereny objęte rabacją galicyjską – omawia politykę represji w Królestwie Polskim po powstaniu listopadowym – charakteryzuje początki pracy organicznej w zaborze pruskim – wyjaśnia przyczyny wybuchu powstania w Rzeczypospolitej Krakowskiej w 1846 r. – omawia przyczyny i skutki rabacji galicyjskiej.	(1839 r.), założenia Związku Plebejuszy (1842 r.), ukonstytuowania się Rządu Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej (22 II 1846 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Zaliwskiego, Eduarda Flottwella, Dezyderego Chłapowskiego, Ludwika Mierosławskiego, Walentego Stefańskiego, Ludwika Gorzkowskiego, Jana Tyssowskiego, Aleksandra Grzegorzewskiego – omawia proces likwidacji odrębności Królestwa Polskiego po powstaniu listopadowym – przedstawia represje	partyzantka Zaliwskiego miała niewielkie szanse powodzenia.	

				popowstaniowe na ziemiach zabranych – omawia proces ograniczania autonomii Wielkiego Księstwa Poznańskiego – opisuje działalność gospodarczą Polaków w zaborze austriackim – charakteryzuje działalność konspiracyjną na ziemiach polskich po powstaniu listopadowym – omawia program polityczno-społeczny Rządu Narodowego w powstaniu krakowskim – przedstawia zmiany w położeniu społeczeństwa w Królestwie Polskim po powstaniu listopadowym.		
6. Wiosna Ludów i odwilż	– Wiosna Ludów w zaborze pruskim	– zna daty: zakończenia	– wyjaśnia znaczenie terminów: *serwituty,*	– zna daty: ugody w Jarosławcu (IV 1848	– zna daty: powstania	– ocenia skuteczność działań

posewastopolska	– powstanie wielkopolskie 1848 r. – działalność Polaków w Królestwie Pruskim, na Śląsku i Pomorzu po 1848 r. – Wiosna Ludów w zaborze austriackim – skutki Wiosny Ludów w Galicji – początki ukraińskiego ruchu narodowego – Polacy podczas europejskiej Wiosny Ludów – odwilż posewastopolska w Królestwie Polskim	uwłaszczenia chłopów w Królestwie Pruskim (1850 r.), zniesienia pańszczyzny w Galicji (1848 r.), początku odwilży posewastopolskiej w Królestwie Polskim (1856 r.) – opisuje przejawy odwilży posewastopolskiej w Królestwie Polskim.	*asymilacja* – zna daty: powołania Komitetu Narodowego w Poznaniu (1848 r.), kapitulacji Krakowa (IV 1848 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego, Wilhelma I, Józefa Bema, Aleksandra II – omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w zaborze pruskim – omawia przebieg Wiosny Ludów z zaborze austriackim – przedstawia skutki Wiosny Ludów w Galicji.	r.), powstania wielkopolskiego (1848 r.), bitwy pod Miłosławiem (IV 1848 r.), założenia Ligi Polskiej (1848 r.) – identyfikuje postacie: Karla Wilhelma von Willisena, Franciszka Stadiona, Franciszka Józefa I, Agenora Gołuchowskiego, Henryka Dembińskiego, Andrzeja Zamoyskiego, Leopolda Kronenberga – wyjaśnia, czym różniło się powstanie wielkopolskie od poprzednich zrywów narodowych – przedstawia działalność Polaków w zaborze pruskim po Wiośnie Ludów – wyjaśnia, dlaczego	Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1857 r.), powołania Komitetu Narodowego i Gwardii Narodowej w Krakowie (1848 r.), powstania Rady Narodowej we Lwowie (1848 r.), zawiązania się Głównej Rady Ruskiej we Lwowie (V 1848 r.) – identyfikuje postacie: Floriana Ceynowy, Gustawa Potworowskiego, Leona Przyłuskiego, Józefa Lompy, Emanuela Smolki, Gustawa Gizewiusza, Wiktora Heltmana, Hryhoryja Jachymowycza, Franciszka Smolki, Wacława Zaleskiego, Wilhelma von Hammersteina, Aleksandra Bacha,	gospodarczych i oświatowych w okresie odwilży posewastopolskiej dla sprawy polskiej.

				wydarzenia Wiosny Ludów nie objęły Królestwa Polskiego – przedstawia udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów – charakteryzuje proces asymilacji Żydów w Królestwie Polskim.	Wojciecha Chrzanowskiego – wyjaśnia, dlaczego niepowodzenia Wiosny Ludów zamknęło epokę zrywów narodowych w zaborze pruskim – wyjaśnia, w jaki sposób była podtrzymywana świadomość narodowa wśród Polaków żyjących na Pomorzu i Śląsku – omawia proces kształtowania się świadomości narodowej wśród Ukraińców.	
7. Powstanie styczniowe	– demonstracje patriotyczne i „polskie czasy” – próba kompromisu i przygotowania do powstania – wybuch powstania styczniowego	– wyjaśnia znaczenie terminów: *„biali”, „czerwoni”, branka* – zna daty: przeprowadzenia branki (14/15 I 1863 r.), wybuchu powstania styczniowego (22/23 I 1863 r.), ukazu	– wyjaśnia znaczenie terminów: *rewolucja moralna, tajne państwo polskie, partia powstańcza* – zna daty: utworzenia Dyrekcji Krajowej „białych” (XII 1861 r.), ogłoszenia dekretów	– wyjaśnia znaczenie terminów: *millenerzy, żuawi śmierci* – zna daty: powstania Towarzystwa Rolniczego (1858 r.), demonstracji w Warszawie (II 1861	– zna daty: powołania rządu K. Majewskiego (V 1863 r.), bitwy pod Opatowem (II 1864 r.), powstania zabajkalskiego (1866 r.) – identyfikuje postacie: Ignacego	– ocenia, które z powstań narodowych – listopadowe czy styczniowe – miało większe szanse powodzenia.

	– przebieg walk powstańczych – sprawa polska na arenie międzynarodowej – bilans zmagań powstańczych – powstanie styczniowe na ziemiach zabranych	carskiego o uwłaszczeniu chłopów (III 1864 r.) – identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego, Romualda Traugutta – przedstawia bezpośrednie przyczyny wybuchu powstania styczniowego – omawia bilans zmagań powstania styczniowego.	o reformie szkolnictwa, oczynszowaniu chłopów i równouprawnieniu Żydów (1862 r.), powołania Komitetu Centralnego Narodowego (1862 r.), ogłoszenia *Manifestu* Tymczasowego Rządu Narodowego (22 I 1863 r.), przejęcia dyktatury przez R. Traugutta (X 1863 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza, Aleksandra II, Ottona von Bismarcka – opisuje wybuch powstania styczniowego oraz kształtowanie się władz powstańczych	r.), rozwiązania Delegacji Miejskiej i Towarzystwa Rolniczego (1861 r.), wprowadzenia żałoby narodowej i stanu oblężenia w Królestwie Polskim (1861 r.), objęcia dyktatury przez L. Mierosławskiego (II 1863 r.), objęcia dyktatury przez M. Langiewicza (III 1863 r.), bitwy pod Małogoszczem (III 1863 r.), bitew pod Chrobrzem i Grochowiskami (III 1863), konwencji Alvenslebena (II 1863 r.) – identyfikuje postacie: Edwarda Jürgensa, Zygmunta Sierakowskiego, Michaiła Gorczakowa, Leopolda Kronenberga,	Chmieleńskiego, Karola Majewskiego, Józefa Hauke-Bosaka, Aleksandra Waszkowskiego – wyjaśnia, dlaczego władzom powstańczym zależało, aby powstanie objęło swoim zasięgiem ziemie zabrane – wskazuje różnice w programach politycznych środowisk patriotycznych w przededniu powstania styczniowego – omawia relacje między „białymi” i „czerwonymi” w przededniu powstania – charakteryzuje i porównuje siły walczące obu stron.	

			– omawia cechy charakterystyczne walk powstańczych – przedstawia najważniejsze pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu powstania styczniowego.	Jarosława Dąbrowskiego, Fiodora Berga, Stanisława Brzóski, Piusa IX, Michaiła Murawjowa – wskazuje na mapie tereny najważniejszych starć podczas powstania styczniowego – omawia postawy Polaków wobec zaborców po powstaniu listopadowym – przedstawia okoliczności narastania nastrojów powstańczych w Królestwie Polskim – wyjaśnia, jakie znaczenie miała żałoba narodowa ogłoszona w 1861 r. – przedstawia zmiany we władzach powstania		

				styczniowego i ich skutki polityczne i militarne – omawia sprawę polską na arenie międzynarodowej w czasie powstania styczniowego.		
ŚWIAT W LATACH 1860–1914						
1. Stany Zjednoczone w drugiej połowie XIX wieku	– dualizm społeczno-ekonomiczny Stanów Zjednoczonych – problem niewolnictwa – wybuch wojny domowej – wojna secesyjna – skutki wojny secesyjnej – USA w drugiej połowie XIX wieku	– wyjaśnia znaczenie terminów: *secesja, Unia, Konfederacja, wojna totalna, izolacjonizm* – zna daty: wojny secesyjnej (1861–1865 r.) – identyfikuje postać Abrahama Lincolna – omawia różnice w podejściu do koncepcji ustrojowej między Północą a Południem – wyjaśnia, dlaczego wojnę secesyjną można uznać za wojnę totalną.	– wyjaśnia znaczenie terminów: *abolicjonizm, eksterminacja* – zna daty: wybrania Abrahama Lincolna na prezydenta (1860 r.), ogłoszenia secesji przez Karolinę Południową (XII 1860 r.), ataku na Fort Sumter (12 IV 1861 r.), ogłoszenia *Proklamacji emancypacyjnej* (IX 1862 r.), zniesienia niewolnictwa (1863 r.), bitwy pod Gettysburgiem (1-3 VII 1863 r.),	– wyjaśnia znaczenie terminów: *osadnictwo farmerskie, plantacja, jankesi, Ku-Klux-Klan* – zna daty: powstania Johna Browna (1859 r.), I bitwy nad Bull Run (VII 1861 r.), bitwy nad Antietam (IX 1862 r.), zdobycia Nowego Orleanu (V 1862 r.), uchwalenia *Ustawy o osadnictwie* (V 1862 r.), podpisania aktu bezwarunkowej kapitulacji w Appomattox (9 IV	– zna daty: kompromisu Missouri (1820 r.), sprawy Dreda Scotta (1847 r.), bitew pod Fredericksburgiem i Chancellorsville (1862 r.), zdobycia Vicksburga (1863 r.) – identyfikuje postacie: Dreda Scotta, Philipa Sheridana – porównuje armie stron walczących w wojnie secesyjnej – przedstawia wpływ wybitnych dowódców wojskowych na losy wojny secesyjnej	– ocenia sposób rozwiązania problemu niewolnictwa w czasie wojny secesyjnej i jego społeczne skutki.

			zabójstwa prezydenta Lincolna (14 IV 1865 r.) – identyfikuje postacie: Roberta F. Lee, Ulyssesa S. Granta – przedstawia różnice w rozwoju gospodarczym i społecznym USA – omawia skutki wojny secesyjnej – wymienia czynniki umożliwiające stały wzrost wartości produkcji gospodarczej USA.	1865 r.) – identyfikuje postacie: Johna Browna, Jeffersona Davisa, Williama T. Shermana – wyjaśnia, na czym polegał dualizm w rozwoju społeczno-ekonomicznym Stanów Zjednoczonych – charakteryzuje problem niewolnictwa w USA przed wybuchem wojny secesyjnej – przedstawia okoliczności wybuchu wojny secesyjnej – omawia przebieg działań zbrojnych w czasie wojny secesyjnej – przedstawia rozwój gospodarczy USA po wojnie secesyjnej.	– wymienia czynniki, które zadecydowały o porażce wojsk Konfederacji w starciu z Unią.	
2. Zjednoczenie	– różne koncepcje	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– przedstawia i

Włoch	zjednoczenia Włoch – polityka Camillo Cavoura wobec Francji – polityka zagraniczna II Cesarstwa Francuskiego – wojna z Austrią – zjednoczenie kraju – powstanie Królestwa Włoch	terminu*: Czerwony Krzyż* – zna daty: „wyprawy tysiąca” (V 1860 r.), wojny z Austrią (1866 r.), zjednoczenia Włoch (1871 r.) – identyfikuje postacie: Giuseppe Garibaldiego, Wiktora Emanuela II, Camillo Cavoura – wymienia etapy jednoczenia Włoch.	terminów: *risorgimento, „wyprawa tysiąca”* – zna daty: bitew pod Magentą i Solferino (VI 1859 r.), powstania Czerwonego Krzyża (1863 r.), bitwy pod Custozzą (VI 1866 r.) – identyfikuje postacie: Giuseppe Mazziniego, Napoleona III – przedstawia okoliczności powstania Czerwonego Krzyża – opisuje etapy jednoczenia Włoch – wymienia główne wydarzenia polityczne w Europie, które wpłynęły na zjednoczenie Włoch.	terminu: *„czerwone koszule”* – zna daty: rozejmu w Villafranca di Verona (1859 r.), plebiscytu w środkowych Włoszech (1860 r.), zajęcia Królestwa Obojga Sycylii przez Garibaldiego (X 1860), koronacji Wiktora Emanuela II na króla Włoch (III 1861 r.), pokoju w Wiedniu (1866 r.), przyłączenia Rzymu do Królestwa Włoch (1870 r.) – identyfikuje postacie: Jeana-Henri’ego Dunanta, Franciszka Józefa I, Piusa IX – wskazuje na mapie etapy jednoczenia Włoch – przedstawia różne koncepcje jednoczenia Włoch	terminu: *bersalierzy* – zna daty: zamachu terrorystycznego na Napoleona III (1858 r.), układu francuski-sardyńskiego w Plombières-les-Bains (1858 r.), interwencji francuskiej w Meksyku (1861-1863 r.), ultimatum austriackiego wobec Królestwa Sardynii (1859 r.) – charakteryzuje politykę zagraniczną Francji za czasów II Cesarstwa i jej skutki – omawia różnice w rozwoju gospodarczym Włoch.	ocenia sytuację Państwa Kościelnego w kontekście powstania Królestwa Włoch.

				– opisuje stosunki Królestwa Sardynii z Francją i ich wpływ na proces jednoczenia Włoch – przedstawia przebieg i skutki wojny Królestwa Sardynii z Austrią – wyjaśnia, dlaczego Pius IX ogłosił się „więźniem Watykanu” – omawia politykę Włoch po zjednoczeniu.		
3. Zjednoczenie Niemiec i powstanie Austro-Węgier	– koncepcje zjednoczenia Niemiec – wojny z Danią i Austrią – wojna francusko-pruska – powstanie II Rzeszy – powstanie dualistycznej monarchii austro-węgierskiej	– zna daty: wojny prusko-duńskiej (1864 r.), wojny prusko-austriackiej (1866 r.), wojny francusko-pruskiej (1870-1871 r.), proklamowania II Rzeszy Niemieckiej (18 I 1871 r.) – identyfikuje postać: Ottona von Bismarcka – przedstawia rolę	– wyjaśnia znaczenie terminów: *Związek Północnoniemiecki, „żelazny kanclerz”* – zna daty: objęcia stanowiska premiera rządu pruskiego przez O. von Bismarcka (1862 r.), bitwy pod Sadową (VII 1866 r.), utworzenia Związku Pónocnoniemieckiego (1867 r.), bitwy	– wyjaśnia znaczenie terminu: *depesza emska* – zna daty: układu prusko-francuskiego (1865 r.), sojuszu prusko-sardyńskiego (1866 r.), pokoju w Pradze (VIII 1866 r.), nadania konstytucji części austriackiej monarchii habsburskiej (1867	– zna daty: podpisania rozejmu w wojnie francusko-pruskiej (I 1871 r.), ery Bacha (1849–1859 r.), dyplomu październikowego (1860 r.), patentu ludowego (1861 r.) – identyfikuje postacie: Leopolda Hohenzollerna, Aleksandra von Bacha, Gyuly	– ocenia politykę O. von Bismarcka i jego wpływ na stosunki międzynarodowe.

		Prus w jednoczeniu państw niemieckich – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Europy miało powstanie cesarstwa niemieckiego.	pod Sedanem (IX 1870 r.), zdobycia Metzu (X 1870 r.), pokoju we Frankfurcie nad Menem (V 1871 r.), powstania dualistycznej monarchii austro-węgierskiej (1867 r.) – identyfikuje postacie: Wilhelma I Hohenzollerna, Franciszka Józefa I, Napoleona III – charakteryzuje politykę Ottona von Bismarcka – wyjaśnia, na czym polegał pruski militaryzm – przedstawia okoliczności proklamowania II Rzeszy Niemieckiej.	r.) – identyfikuje postacie: Helmutha von Moltke, Agenora Romualda Gołuchowskiego – wskazuje na mapie etapy jednoczenia Niemiec – omawia koncepcje jednoczenia Niemiec – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny prusko-duńskiej – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny prusko-austriackiej – omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-pruskiej – przedstawia przyczyny i skutki powstania dualistycznej monarchii austrowęgierskiej.	Andrássy'ego – wyjaśnia, na czym polegała przewaga armii pruskiej nad wojskami innych krajów europejskich – omawia strukturę narodowościową Austro-Węgier.	
4. Kolonializm	– nowa fala	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– zna daty: bitwy	– ocenia politykę

	kolonializmu – kolonizacja Afryki – konflikty kolonialne w Afryce – posiadłości europejskie w Azji – potęga imperium brytyjskiego – walki o wpływy w Chinach – światowe szlaki handlowe	terminów: *kolonializm, Pax Britannica* – zna czas dominacji *Pax Britannica* (1856–1914 r.) – identyfikuje postać Wiktorii I – omawia przyczyny ekspansji kolonialnej mocarstw europejskich w XIX w. – wyjaśnia, dlaczego Wielką Brytanię nazywano „imperium, nad którym nie zachodzi słońce”.	terminu: *dominium* – zna daty: powstania sipajów (1857–1859 r.), I wojny opiumowej (1839–1842 r.), powstania tajpingów (1851–1864 r.), II wojny opiumowej (1856-1860 r.), budowy Kanału Sueskiego (1859–1869 r.) – identyfikuje postacie: Cecila Johna Rhodesa, Ferdinanda de Lessepsa – wymienia przyczyny kolonizacji Afryki – omawia walkę państw europejskich o wpływy w Chinach – wyjaśnia, jakie znaczenie miała budowa kanałów łączących morza i oceany.	terminów: *mahdi, Burowie* – zna daty: przekształcenia Egiptu w protektorat brytyjski (1882 r.), rozpoczęcia podboju Algierii przez Francję (1830 r.), zajęcia Tunezji przez Francuzów (1881 r.), powstania Mahdiego w Sudanie (1881–1898 r.), traktatu w Nankinie (1842 r.), budowy Kanału Kilońskiego (1887–1895 r.), budowy Kanału Panamskiego (1881–1914 r.), uzyskania statusu dominium przez Kanadę (1867 r.) i Australię (1901 r.) – identyfikuje postacie: Henry’ego Mortona Stanleya, Davida Livingstone’a,	pod Aduą (1896 r.), bitwy pod Isandlwaną (1878 r.), rozwiązania Kompanii Wschodnioindyjskiej (1858 r.) – przedstawia przykłady walki mieszkańców Afryki z Europejskimi kolonizatorami – tłumaczy, dlaczego niektóre zamorskie kraje takie jak Kanada i Australia uzyskały status dominium – wyjaśnia, dlaczego Brytyjczycy nie chcieli pogodzić się z istnieniem niezależnych republik burskich – uzasadnia, dlaczego działania europejskich mocarstw w Azji różniły się od ich postępowania w	kolonialna Wielkiej Brytanii.

				Muhammada Ahmada (Mahdiego) – wskazuje na mapie posiadłości kolonialne państw europejskich w XIX w. – omawia proces kolonizacji Afryki – przedstawia proces kolonizacji Azji – opisuje strategię, jaka przyświecała Brytyjczykom przy zajmowaniu kolejnych kolonii – wymienia przyczyny wybuchu w Indiach powstania przeciwko Brytyjczykom w 1857 r. – opisuje etapy powstawania brytyjskiego imperium kolonialnego.	koloniach afrykańskich.	
5. Nowy podział polityczny świata	– Europa pod koniec XIX w.	– wyjaśnia znaczenie terminów:	– wyjaśnia znaczenie terminów: *„sojusz*	– wyjaśnia znaczenie terminu: *dyplomacja*	– wyjaśnia znaczenie terminu: *nawalizm*	– ocenia wpływ kongresu

	– wojna rosyjsko-turecka – kongres berliński – Stany Zjednoczone na przełomie wieków – Japonia – mocarstwo azjatyckie – wojny burskie – wojna rosyjsko-japońska	*militaryzm, polityka otwartych drzwi* – zna daty: kongresu berlińskiego (VI–VII 1878 r.), wojny rosyjsko-japońskiej (1904–1905 r.) – identyfikuje postacie: Wiktorii I, Mikołaja II – przedstawia polityczną rolę państw europejskich pod koniec XIX w. – wymienia konsekwencje rywalizacji mocarstw na Dalekim Wschodzie.	*trzech cesarzy", szogun, epoka Meiji, obóz koncentracyjny* – zna daty: „sojuszu trzech cesarzy" (1873 r.), epoki Meiji (1868–1912 r.), I wojny burskiej (1880–1881 r.), II wojny burskiej (1899–1902 r.), powstania bokserów w Chinach (1899–1901 r.) – identyfikuje postacie: Aleksandra II, Ottona von Bismarcka, Mutsuhito, Cecila Johna Rhodesa – wskazuje na mapie kierunki ekspansji Japonii – omawia przyczyny i skutki modernizacji Japonii w II połowie XIX w. – przedstawia przyczyny i skutki wojen burskich	*dolarowa* – zna daty: wojny rosyjsko-tureckiej (1877–1878 r.), pokoju w San Stefano (III 1878 r.), uzupełnienia doktryny Monroe'a (1904 r.), powstania Związku Afryki Południowej (1910 r.), bitwy pod Mukdenem (II–III 1905 r.), bitwy pod Cuszimą (V 1905 r.), traktatu pokojowego w Portsmouth (IX 1905 r.), aneksji Korei przez Japonię (1910 r.) – identyfikuje postacie: Benjamina Disraeliego, Theodora Roosevelta, Paula Krugera – wskazuje na mapie tereny będące strefą wpływów brytyjskich na Dalekim	– zna daty: antytureckiego powstania w Hercegowinie (1875 r.), Bułgarii, Serbii i Czarnogórze (1876 r.), tajnej konwencji Rosji i Austro-Węgier (1877 r.),oblężenia Plewny (1878 r.), bitwy pod Płowdiwem (I 1878 r.), wojny amerykańsko-hiszpańskiej (1898 r.), konferencji pokojowej w Paryżu (1898 r.), sojuszu brytyjsko-japońskiego (1902 r.), zdobycia Port Artur (I 1905 r.) – identyfikuje postać Alfreda Thayera Mahana – omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny rosyjsko-tureckiej w latach 1877–1878 r.	berlińskiego na ład międzynarodowy – ocenia politykę Brytyjczyków wobec Burów.

			– omawia przyczyny i skutki powstania bokserów w Chinach – przedstawia przyczyny i skutki wojny rosyjsko-japońskiej.	Wschodzie – omawia politykę zagraniczna Stanów Zjednoczonych w II połowie XIX w. – wyjaśnia, na czym polegała polityka dolarowa USA – wyjaśnia, jakie były skutki przełamania przez Amerykanów izolacji Japonii – przedstawia przebieg wojny rosyjsko-japońskiej – charakteryzuje politykę nowych mocarstw światowych – Stanów Zjednoczonych i Japonii.	– wyjaśnia, czym różniły się decyzje kongresu berlińskiego od tych, które zapadły w 1815 r. w Wiedniu – wyjaśnia, jaki wpływ na politykę międzynarodową miał konflikt między Koroną Brytyjską a Burami w Afryce.	
6. Epoka węgla i stali	– przemiany w rolnictwie – rozwój nauk przyrodniczych – rozwój przemysłu – zmiany w transporcie i komunikacji	– wyjaśnia znaczenie terminów: *płodozmian, asymilacja* – zna daty: ogłoszenia teorii doboru naturalnego i ewolucyjnej genezy	– wyjaśnia znaczenie terminów: *melioracja, teoria ewolucji* – zna daty: skonstruowania lampy naftowej (1853 r.),	– wyjaśnia znaczenie terminu: *melting pot* – zna daty: odkrycia promieniotwórczości (1896 r.), odkrycia polonu i radu (1898 r.), uruchomienia pierwszej elektrowni	– zna daty: odkrycia J. Daltona (1808 r.), teorii elektromagnetyzmu (1820 r.), odkrycia praw oporu elektrycznego (1826 r.), wynalezienia	– ocenia wpływ przemian cywilizacyjnych XIX w. na standard życia społeczeństwa europejskiego.

	– era elektryczności – rozwój telekomunikacji – stare i nowe potęgi gospodarcze – migracje	gatunków (1859 r.), skonstruowania telefonu (1876 r.), udoskonalenia żarówki (1880 r.) – identyfikuje postacie: Charlesa Darwina, Marii Skłodowskiej-Curie, Thomasa Edisona, Grahama Bella, Alfreda Nobla – wyjaśnia, jakie znaczenie miała teoria ewolucji ogłoszona przez Ch. Darwina – wyjaśnia, dlaczego wiek XIX określa się mianem „wieku węgla i stali”.	opracowania układu okresowego pierwiastków (1869 r.), skonstruowania turbiny parowej (1884 r.), wynalezienia czterosuwowego silnika spalinowego (1876 r.), pierwszego udanego lotu samolotem (1903 r.), ustanowienia Nagrody Nobla (1901 r.) – identyfikuje postacie: Dymitra Mendelejewa, Ignacego Łukasiewicz, Gottlieba Daimlera, Karla Benza, Rudolfa Diesla, Wilbura i Orville’a Wrightów, Guglielma Marconiego – przedstawia założenia teorii ewolucji Ch. Darwina – wymienia cechy	miejskiej w Nowym Jorku (1882 r.), opatentowania radiostacji (1896 r.), pierwszej publicznej transmisji radiowej (1909 r.), opatentowania dynamitu (1867 r.) – identyfikuje postacie: Karola Olszewskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Johna Daltona, Georga Ohma, Michaela Faradaya, Antoine'a Henriego Becquerela, Wernera von Siemensa – wskazuje na mapie główne kierunki migracji Europejczyków na przełomie XIX i XX w. – omawia przemiany w rolnictwie w II połowie XIX w.	aluminium (1827 r.) – identyfikuje postacie: Jönsa Jacoba Berzeliusa, Humphry’a Davy’ego, Pierre’a Curie, Hansa Christiana Orsteda, Rudolfa Virchowa, Charlesa Parsonsa, Étienne’a Lenoira, Nikolausa Otto – przedstawia przyczyny nierównomiernego rozwoju rolnictwa w II połowie XIX w. – omawia przemiany w dziedzinie produkcji stali i surówki żelaza – omawia przemiany w przemyśle chemicznym.	

			charakterystyczne ery elektryczności – wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój telekomunikacji – wymienia państwa, które pełniły rolę potęg gospodarczych w II połowie XIX w.	– wymienia najważniejsze wynalazki w dziedzinie chemii, fizyki i nauk biologicznych – przedstawia przyczyny coraz większej popularności nowych środków transportu na początku XX w. – omawia zmiany w transporcie i komunikacji – charakteryzuje zjawisko migracji w II połowie XIX w.		
7. Przemiany ustrojowe i nowe ideologie	– upowszechnienie się systemów demokratycznych – rozwój partii politycznych i podział ideologiczny systemów partyjnych – anarchiści i syndykaliści	– wyjaśnia znaczenie terminów: *demokratyzacja, partia polityczna, komunizm, pluralizm, nacjonalizacja, nacjonalizm, antysemityzm* – identyfikuje postać Karola Marksa	– wyjaśnia znaczenie terminów: *anarchizm, proletariusze, laicyzacja, socjaldemokracja, bolszewicy, społeczna nauka Kościoła, chadecja, syjonizm, szowinizm* – zna daty:	– wyjaśnia znaczenie terminów: *wigowie, torysi, syndykalizm, komunardzi, rewizjonizm, reformizm, mienszewicy* – zna daty: założenia I Międzynarodówki (1864 r.), szturmu	– wyjaśnia znaczenie terminu: *darwinizm społeczny* – zna daty: powstania Partii Pracy (1900 r.), powołania Komitetu Centralnego Gwardii Narodowej (III 1871 r.), wyborów do Komuny Paryża (III	– ocenia wpływ nowych ruchów i partii politycznych na proces demokratyzacji państw europejskich.

	– I Międzynarodówka – Komuna Paryska – socjaldemokracja i komunizm – chrześcijańska demokracja – nacjonalizm – syjonizm	– wyjaśnia, na czym polegała demokratyzacja życia politycznego – przedstawia okoliczności narodzin i skutki nacjonalizmu.	wprowadzenia powszechnego prawa dla mężczyzn we Francji (1848 r.), uzyskania praw wyborczych przez kobiety w Nowej Zelandii (1893 r.), Komuny Paryskiej (III–V 1871 r.), utworzenia II Międzynarodówki (1889 r.), ogłoszenia encykliki *Rerum novarum* przez Leona XIII (1891 r.) – identyfikuje postacie: Michaiła Bakunina, Piotra Kropotkina, Eduarda Bernsteina, Leona XIII, – omawia kierunki rozwoju partii politycznych w Europie – wyjaśnia, jakie możliwości dawało robotnikom powstanie partii	wersalczyków na Paryż (V 1871 r.), I Światowego Kongresu Syjonistycznego (1897 r.) – identyfikuje postacie: Georgesa Sorela, Jeana Blanca, Louisa Blanqui, Pierre'a Proudhona, Jarosława Dąbrowskiego, Walerego Wróblewskiego, Theodora Herzla – przedstawia systemy wyborcze w państwach europejskich – opisuje system partyjny Wielkiej Brytanii – przedstawia założenia programowe anarchistów, syndykalistów, socjalistów i socjaldemokratów	1871 r.) – identyfikuje postacie: Fernanda Pelloutiera, Louisa Adolphe,a Thiersa, Floriana Trawińskiego, Karla Kautsky'ego, Alexandre'a Milleranda, Lwa Martowa – wyjaśnia, dlaczego działania anarchistów cieszyły się uznaniem rewolucjonistów – tłumaczy, dlaczego Polacy chętnie wstępowali w szeregi rewolucjonistów – wyjaśnia, dlaczego Leona XIII nazywano „papieżem robotników".	

			socjalistycznych – przedstawia narodziny i założenia programowe chrześcijańskiej demokracji – przedstawia okoliczności wybuchu i skutki Komuny Paryskiej.	– omawia okoliczności zwołania I i II Międzynarodówki – przedstawia przebieg Komuny Paryskiej – omawia przyczyny i skutki rozłamu w ruchu socjalistycznym w II połowie XIX w. – omawia przyczyny powstania ruchu syjonistycznego.		
8. Piękna epoka	– rozwój cywilizacyjny i zmiany w życiu codziennym – zmiany w miastach – rozwój medycyny i higieny – emancypacja kobiet – upowszechnienie oświaty – rozwój czytelnictwa i literatury	– wyjaśnia znaczenie terminów: *emancypacja, realizm, naturalizm, impresjonizm, symbolizm, secesja, kultura masowa* – identyfikuje postacie: Ludwika Pasteura, Wilhelma Röntgena, Fryderyka Nietzschego, Honoré de Balzaca, Aleksandra Dumasa, Juliusza Verne'a,	– wyjaśnia znaczenie terminów: *sufrażystki, eklektyzm* – zna daty: wynalezienia lampy rentgenowskiej (1895 r.), skonstruowania kinematografu (1895 r.) – identyfikuje postacie: Florence Nightingale, Lwa Tołstoja, Auguste'a	– wyjaśnia znaczenie terminów: *mikrobiologia, antyseptyka, postimpresjonizm, akademizm, historyzm* – zna daty: wybudowania wieży Eifla (1889 r.), pierwszej nowożytnej olimpiady w Atenach (1896 r.) – identyfikuje	– identyfikuje postacie: Ignaza Semmelweisa, Josepha Listera, Paula Bergera, Paula Ehrlicha, Paula Verlaine'a, Arthura Rimbauda, Gustave'a Courbeta, Jeana-Françoisa Milleta, Gustave'a Moreau, Arnolda Böcklina, Gustava Klimta – przedstawia	– ocenia wpływ rozwoju medycyny i higieny na poprawę jakości i długości życia – ocenia siłę oddziaływania popkultury i sportu masowego na życie społeczeństw.

	– malarstwo i architektura przełomu wieków – kultura masowa i upowszechnienie sportu	Claude'a Moneta, Vincenta van Gogha – wymienia zmiany wprowadzane w miastach na przełomie XIX i XX w., które wpłynęły na poprawę życia ich mieszkańców – przedstawia cechy charakterystyczne kultury masowej – omawia znaczenie oświaty i nauki dla postępu cywilizacyjnego.	Comte'a, Gustave'a Eiffella, Auguste'a i Louisa Lumière – omawia przemiany w życiu codziennym społeczeństwa w II połowie XIX w. – wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie pod koniec XIX w. powszechnej edukacji – omawia rolę kina i sportu w upowszechnieniu kultury masowej – przedstawia główne postulaty ruchu emancypacyjnego na przełomie XIX i XX w.	postacie: Charlesa Dickensa, Rudyarda Kiplinga, Josepha Conrada, Herberta Georga Wellsa, Marka Twaina, Jacka Londona, Fiodora Dostojewskiego, Antona Czechowa, Henriego Bergsona, Arthura Schopenhauera, Gustave'a Flauberta, Émile'a Zoli, Marcela Prousta, Pierre'a-Auguste'a Renoira, Edgara Degasa, Paula Cézanne'a, Paula Gauguina, Antonia Gaudi, Pierre'a de Coubertina – przedstawia rozwój medycyny i higieny – omawia przyczyny narodzin ruchu emancypacyjnego i jego skutki – przedstawia	przykłady dzieł literackich, które weszły do kanonu literatury światowej II połowy XIX w. – przedstawia okoliczności odrodzenia się idei igrzysk olimpijskich – charakteryzuje główne prądy umysłowe II połowy XIX i początku XX w.	

				kierunki w rozwoju filozofii schyłku XIX w. – wymienia kierunki w rozwoju malarstwa europejskiego końca XIX w. – omawia cechy charakterystyczne malarstwa i architektury II połowy XIX i początków XX w. – opisuje przyczyny i charakter zmian w trybie życia mieszkańców wielkich miast.		
ZIEMIE POLSKIE W LATACH 1864–1914						
1. Ziemie polskie po powstaniu styczniowym	– represje po upadku powstania styczniowego – prześladowania Kościoła katolickiego i unickiego – Kulturkampf w zaborze pruskim – Germanizacja	– wyjaśnia znaczenie terminu: *Kulturkampf* – zna daty: wprowadzenia j. rosyjskiego jako obowiązkowego w szkołach (1869 r.), ogłoszenia *Kulturkampfu* (1871	– wyjaśnia znaczenie terminów: *„noc apuchtinowska”, rugi pruskie* – zna daty: wprowadzenia j. rosyjskiego jako urzędowego w Królestwie Polskim (1865), „nocy	– wyjaśnia znaczenie terminów: *generał-gubernator, tajne komplety* – zna daty: powołania Komitetu Urządzającego (1864 r.), reformy administracyjnej w Królestwie Polskim	– wyjaśnia, w jakim celu Hakata podsycała w społeczeństwie niemieckim antypolskie uprzedzenia – porównuje sytuację polskiej ludności w Galicji od	– ocenia postawy Polaków wobec polityki zaborców po powstaniu styczniowym – ocenia rolę Kościoła w walce z zaborcami – ocenia skuteczność polityki

	– Hakata i ustawa kagańcowa – autonomia galicyjska – system polityczny Galicji w dobie autonomii	r.), buntu dzieci we Wrześni (1901 r.), nadania autonomii Galicji (1867–1869 r.) – przedstawia cechy charakterystyczne polityki rusyfikacji – przedstawia cechy charakterystyczne polityki germanizacji.	apuchtinowskiej” (1879–1897 r.), powstania Hakaty (1894 r.), uchwalenia tzw. ustawy kagańcowej (1908 r.), noweli osadniczej (1904 r.) – identyfikuje postacie: Fiodora Berga, Aleksandra Apuchtina, Mieczysława Ledóchowskiego, Wilhelma I Hohenzollerna, Michała Drzymały, Agenora Romualda Gołuchowskiego – omawia represje po powstaniu styczniowym w Królestwie Polskim – charakteryzuje postawy Polaków wobec rusyfikacji i germanizacji – wyjaśnia, na czym polegała polityka Kulturkampfu	(1866 r.), zebrania się Sejmu Krajowego w Galicji (1861 r.) – identyfikuje postacie: Ferdinanda von Hansemanna, Hermanna Kennemanna, Heinricha von Tiedemanna – wyjaśnia, dlaczego władze carskie prześladowały Kościół katolicki na ziemiach polskich – omawia rolę Kościoła w walce z zaborcami – opisuje politykę zaborców w zaborze pruskim po powstaniu styczniowym – omawia działalność Hakaty – wyjaśnia, dlaczego władze niemieckie utrudniały Polakom stawianie nowych budynków w	lat 60. XIX w. z położeniem Polaków w pozostałych dwóch zaborach.	Kulturkampfu w walce z katolicyzmem i polskością.

			– opisuje zakres swobód politycznych i narodowych w Galicji w dobie autonomii.	gospodarstwach rolnych – przedstawia okoliczności nadania Galicji Autonomii – opisuje system polityczny Galicji w dobie autonomii.		
2. Przemiany społeczne i gospodarcze na ziemiach polskich	– pozytywizm – pozytywizm warszawski – rozwój przemysłu na ziemiach polskich – przemiany na wsi – sytuacja Polaków w poszczególnych zaborach	– wyjaśnia znaczenie terminów: *pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw* – zna daty: reform uwłaszczeniowych w zaborze pruskim (1823 r.), uwłaszczenia chłopów w zaborze austriackim (1848 r.) i rosyjskim (1864 r.) – identyfikuje postać Bolesława Prusa – omawia wpływ literatury pozytywistycznej na budowanie nowego społeczeństwa polskiego – wyjaśnia, jaki	– zna datę zorganizowania Uniwersytetu Latającego (1882 r.) – identyfikuje postacie: Piotra Wawrzyniaka, Aleksandra Świętochowskiego – przedstawia działania polskich pozytywistów i organiczników w zaborze pruskim, rosyjskim i austriackim – omawia przemiany na wsi polskiej w XIX w. – charakteryzuje położenie społeczeństwa	– zna daty: powstania Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie (1875 r.), powołanie tzw. kas Stefczyka (1890 r.) – identyfikuje postacie: Dezyderego Chłapowskiego, Franciszka Stefczyka – wskazuje na mapie obszary rozwoju przemysłu włókienniczego, górnictwa i rafinerii ropy naftowej – omawia uwarunkowania rozwoju idei	– zna daty: powstania Związku Spółek Polskich (1871 r.), powołania Banku Spółek Zarobkowych (1885 r.) – przedstawia strukturę agrarną ziem polskich na przełomie XIX i XX w. – porównuje położenie Polaków na ziemiach polskich pod zaborami.	– ocenia społeczne i gospodarcze skutki pracy organicznej – ocenia wpływ pracy organicznej na kształtowanie się nowoczesnego narodu polskiego.

		wpływ na rozwój przemysłu miało uwłaszczenie chłopów – przedstawia społeczne skutki przemian gospodarczych.	polskiego pod zaborami – przedstawia przyczyny emigracji Polaków w II połowie XIX i na początku XX w. – charakteryzuje główne założenia programu polskich pozytywistów.	pozytywistycznych na ziemiach polskich po powstaniu styczniowym – charakteryzuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborami – przedstawia rozwój przemysłu oraz działalności bankowej i giełdowej w zaborze rosyjskim – omawia rozwój przemysłu w zaborze pruskim – przedstawia rozwój przemysłu i działalności bankowej w zaborze austriackim.		
3. Nowe nurty polityczne	– powstanie partii masowych – początki ruchu socjalistycznego – socjalizm niepodległościowy ch – socjaliści w Galicji	– wyjaśnia znaczenie terminu: *program polityczny* – zna daty: założenia Socjalno-Rewolucyjnej Partii „Proletariat” (1882 r.), powstania	– wyjaśnia znaczenie terminów: *statut, endecja* – zna daty: powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893 r.), założenia	– zna daty: zamachu na cara Aleksandra II (1881 r.), utworzenia II Proletariatu (1888 r.), utworzenia Związku Zagranicznego Socjalistów Polskich	– zna daty: powstania Stowarzyszenia Socjalistycznego „Lud Polski” (1881 r.), powołania Towarzystwa Oświaty Narodowej	– ocenia działalność polityczną partii działających na ziemiach polskich pod zaborami.

	i zaborze pruskim – ruch narodowy – ruch ludowy	Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy (1900 r.), założenia Polskiej Partii Socjalistycznej (1893 r.), powstania Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897 r.), powstania Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, Róży Luksemburg, Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa – przedstawia czynniki, które sprzyjały tworzeniu się masowych partii politycznych – omawia kwestię niepodległości Polski w programach partii socjalistycznych.	Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej (1897 r.), założenia Ligi Polskiej (1887 r.), powstania Ligi Narodowej (1893 r.), powstania Stronnictwa Ludowego (1895 r.) – identyfikuje postacie: Bolesława Limanowskiego, Zygmunta Balickiego, Ignacego Daszyńskiego, Stanisława Stojałowskiego, Bolesława Wysłoucha – wymienia główne partie polityczne należące do nurtu socjalistycznego i przedstawia ich założenia programowe – wymienia organizacje i partie	(1892 r.), założenia III Proletariatu (1900 r.), rozłamu w PSL (1913 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika Kulczyckiego, Juliana Marchlewskiego, Adolfa Warskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Zygmunta Miłkowskiego, Jana Stapińskiego, Jakuba Bojki – omawia przyczyny narodzin ruchu socjalistycznego na ziemiach polskich – charakteryzuje postulaty ruchu socjalistycznego – wyjaśnia, co decydowało o popularności partii socjalistycznych w poszczególnych regionach	(1899 r.) – identyfikuje postacie: Ignacego Hryniewieckiego, Bolesława Drobnera, Jana Ludwika Popławskiego – przedstawia i porównuje najważniejsze cele działalności PPS i SDKPiL – określa strategię walki o niepodległość obraną przez ruch narodowo-demokratyczny.	

			polityczne należące do nurtu narodowego i przedstawia ich założenia programowe – wymienia główne partie polityczne należące do nurtu ludowego i przedstawia ich założenia programowe.	– przedstawia podziały w polskim ruchu socjalistycznym – omawia przyczyny narodzin ruchu ludowego na ziemiach polskich - przedstawia podziały w polskim ruchu narodowym i ludowym.		
4. Rewolucja 1905 roku	– wybuch rewolucji w Rosji – Polacy wobec rosyjskiej rewolucji – rewolucja na ziemiach polskich – polityka władz carskich – skutki rewolucji – zmiany na polskiej scenie politycznej	– wyjaśnia znaczenie terminu: *krwawa niedziela* – zna datę krwawej niedzieli w Petersburgu (22 I 1905 r.) – identyfikuje postacie: Mikołaja II, Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego – wymienia przyczyny rewolucji 1905–1907 r. w Rosji – przedstawia skutki rewolucji 1905–1907	– wyjaśnia znaczenie terminu: *reakcja stołypinowska* – zna daty: *Manifestu październikowego* (1905 r.), reakcji stołypinowskiej (1906–1911 r.), *Ukazu tolerancyjnego* (1905 r.) – identyfikuje postać Piotra Stołypina – przedstawia stosunek Polaków do rewolucji 1905–	– wyjaśnia znaczenie terminu: *powstanie łódzkie* – zna daty: powołania Organizacji Spiskowo-Bojowej PPS (1905 r.), powstania łódzkiego (1905–1906 r.), rozłamu w PPS (1906 r.) – identyfikuje postacie: Gieorgija Gapona, Gieorgija Skałona – wskazuje na mapie	– wyjaśnia, jakie były przyczyny podziału PPS w 1906 r. i rozłamów w ruchu narodowo-demokratycznym – przedstawia charakter i skalę wystąpień rewolucyjnych w Królestwie Polskim w latach 1905–1907 r.	– opisuje i ocenia sposoby tłumienia ruchu rewolucyjnego na ziemiach polskich – ocenia skutki rewolucji 1905–1907 r. na ziemiach polskich – ocenia rewolucję 1905–1907 r. na ziemiach polskich w kontekście walki Polaków o niepodległość.

		r. w Rosji i na ziemiach polskich.	1907 r. w Rosji – przedstawia stosunek polskich partii politycznych do rewolucji 1905–1907 r. w Rosji – wskazuje najważniejsze zmiany ustrojowe w Rosji po rewolucji 1905 r.	okręgi przemysłowe Królestwa Polskiego, w których odbyło się najwięcej wystąpień robotniczych rewolucji 1905–1907 r. – omawia przebieg rewolucji 1905–1907 r. w Rosji – omawia przebieg rewolucji 1905–1907 r. na ziemiach polskich – przedstawia i ocenia metody działania Organizacji Bojowej PPS.		
5. Pozytywizm i Młoda Polska	– kultura w drugiej połowie XIX . – twórcy pozytywistyczni – Żydzi polscy – między asymilacją a odrębnością – nauka ponad zaborami – rola historii – malarstwo historyczne ku	– wyjaśnia znaczenie terminów: *pozytywizm, trójlojalizm, Młoda Polska* – identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Elizy Orzeszkowej, Jana Matejki, Jacka	– wyjaśnia znaczenie terminów: *szkoła warszawska, szkoła krakowska, stańczycy* – identyfikuje postacie: Marii Konopnickiej, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Józefa Szujskiego, Juliusza Kossaka,	– wyjaśnia znaczenie terminów: *neoromantyzm, filister* – identyfikuje postacie: Adama Asnyka, Michała Bałuckiego, Aleksandra Świętochowskiego, Ludwika Zamenhofa, Szolema Alejchema,	– identyfikuje postacie: Szymona Aszkenazego, Maurycego Gottlieba, Leopolda Gottlieba, Maurycego Orgelbranda, Icchaka Lejbusza Pereca, Izraela Poznańskiego, Adolfa Pawińskiego,	– porównuje i ocenia poglądy krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej – ocenia rolę inteligencji w kształtowaniu się kultury narodowej Polaków.

	pokrzepieniu serc – kultura Młodej Polski – teatr, kabaret, film	Malczewskiego, Stanisława Wyspiańskiego, Stefana Żeromskiego, Władysława Reymonta, Ignacego Jana Paderewskiego – wyjaśnia, na czym polegał ponadzaborowy charakter XIX-wiecznej kultury polskiej – wymienia cechy literatury pozytywizmu – wyjaśnia, jaką rolę w okresie zaborów odgrywało polskie malarstwo historyczne.	Wojciecha Kossaka, Artura Grottgera, Stanisława Przybyszewskiego, Józefa Chełmońskiego, Kazimierza Przerwy-Tetmajera, Jana Kasprowicza, Karola Szymanowskiego – przedstawia przyczyny, przejawy i skutki procesu emancypacji społeczności żydowskiej – omawia poglądy krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej – opisuje cechy charakterystyczne kultury Młodej Polski – wymienia cechy literatury Młodej Polski – wskazuje wpływ pracy organicznej i	Leopolda Kronenberga, Samuela Lindego, Oskara Kolberga, Stanisława Koźmiana, Waleriana Kalinki, Stanisława Smolki, Michała Bobrzyńskiego, Tadeusza Korzona, Władysława Smoleńskiego, Maksymiliana Gierymskiego, Aleksandra Gierymskiego, Leona Wyczółkowskiego, Zenona Przesmyckiego, Mieczysława Karłowicza – omawia przesłanki kształtowania się nowoczesnej kultury narodowej Polaków – wymienia twórców literatury polskiego pozytywizmu i	Wojciecha Gersona, Józefa Brandta, Władysława Podkowińskiego, Józefa Pankiewicza, Ludomira Różyckiego, Tadeusza Pawlikowskiego, Poli Negri – wyjaśnia, jakie znaczenie miały prace, które opisywały bądź odnosiły się do całości ziem polskich – omawia rozwój teatru, kabaretu i polskiej kinematografii na przełomie XIX i XX w. – porównuje założenia *sztuki ku pokrzepieniu serc* z młodopolskim hasłem *sztuki dla sztuki.*	

			pracy u podstaw na budowanie poczucia więzi narodowej.	przykłady ich dzieł – charakteryzuje położenie ludności żydowskiej na ziemiach polskich pod zaborami – omawia proces popularyzacji historii i jej znaczenie dla umacniania tożsamości narodowej – wyjaśnia, jaką rolę odegrali stańczycy w kształtowaniu poglądów na temat upadku polskiej państwowości – wymienia twórców literatury Młodej Polski i przykłady ich dzieł – wymienia przedstawicieli polskiej muzyki przełomu XIX i XX w. – omawia proces formowania się nowoczesnego narodu polskiego.		

I WOJNA ŚWIATOWA						
1. Świat u progu I wojny światowej	– rywalizacja mocarstw na Bliskim Wschodzie – antagonizmy na arenie międzynarodowej – „kocioł bałkański" i jego znaczenie – wyścig zbrojeń i rywalizacja na morzach – powstanie przymierzy polityczno-militarnych	– wyjaśnia znaczenie terminów: *„kocioł bałkański", trójprzymierze, trójporozumienie (ententa), państwa centralne* – zna daty: powstania trójprzymierza (1882 r.), zawarcia trójporozumienia (1907 r.) – wskazuje na mapie państwa należące do trójprzymierza oraz do trójporozumienia – identyfikuje postać Wilhelma II – omawia cele i strategiczne kierunki trójprzymierza i trójporozumienia.	– wyjaśnia znaczenie terminów: *kryzysy marokańskie* – zna daty: kryzysów marokańskich (1906 r., 1911 r.), I wojny bałkańskiej (X 1912–V 1913 r.), II wojny bałkańskiej (VI–VIII 1913 r.), powstania niepodległej Albanii (1912 r.) – przedstawia antagonizmy między Wielką Brytanią i Niemcami – charakteryzuje antagonizmy francusko-niemieckie – omawia rolę „kotła bałkańskiego" w narastaniu sprzeczności między mocarstwami.	– zna daty: wizyty cesarza Wilhelma II w Konstantynopolu (1898 r.), sojuszu Francusko-rosyjskiego (1892 r.), sojuszu Niemiec i Austro-Węgier (1879 r.), układu angielsko-francuskiego (1904 r.), sojuszu rosyjsko-francuskiego (1892 r.) – wskazuje na mapie kraje, które podczas I wojny bałkańskiej uzyskały nabytki terytorialne kosztem Turcji – przedstawia przyczyny i skutki rywalizacji mocarstw na Bliskim Wschodzie – wymienia państwa rywalizujące o wpływy na Bliskim Wschodzie – omawia przyczyny	– zna daty: aneksji Bośni i Hercegowiny przez Austro-Węgry (1908 r.), zajęcia Trypolitanii i Cyrenajki przez Włochy (1912 r.), powstania Ligi Bałkańskiej (1912 r.) – przedstawia założenia brytyjskiej doktryny *two powers standard* – omawia rywalizację na morzach między Wielką Brytanią a Niemcami – charakteryzuje sytuację polityczną na Półwyspie Bałkańskim w latach 1903–1913 r. – określa wpływ wyścigu zbrojeń na zmiany w technice wojskowej.	– ocenia wpływ rywalizacji kolonialnej na relacje pomiędzy mocarstwami – przedstawia mocarstwowe aspiracje Niemiec i ocenia ich wpływ na kształtowanie się sojuszu angielsko-francuskiego.

				i skutki konfliktów marokańskich – przedstawia przyczyny i skutki wojen bałkańskich – omawia cechy charakterystyczne wyścigu zbrojeń w początkach XX w. – przedstawia proces tworzenia się przymierzy polityczno-wojskowych przed I wojną światową.		
2. Na frontach Wielkiej Wojny	– zamach w Sarajewie i wybuch wojny – ofensywa niemiecka na Zachodzie – działania wojenne w latach 1915-1916 – zmagania na morzach i oceanach – walki na froncie wschodnim – działania	– wyjaśnia znaczenie terminów: *wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna* – zna daty: zamachu w Sarajewie (28 VI 1914 r.), wypowiedzenia wojny Serbii przez Austro-Węgry (28 VII 1914 r.), bitwy nad Marną (IX 1914 r.), II bitwy pod Ypres (IV 1915 r.), bitwy pod Verdun (II-XII 1916	– wyjaśnia znaczenie terminów: ultimatum, plan Schlieffena – zna daty: przystąpienia Turcji do wojny (X 1914 r.), przystąpienia Bułgarii do wojny (X 1915 r.), przyłączenia się Rumunii do ententy (1916 r.), bitwy jutlandzkiej (V/VI 1916 r.), bitwy nad	– wyjaśnia znaczenie terminów: *efekt domina, wojna manewrowa* – zna daty: wypowiedzenia wojny Rosji przez Niemcy (1 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Francji przez Niemcy (3 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Wielką Brytanię (4 VIII 1914	– zna daty: bitwy na Ławicy Dogger (1915 r.), bitew pod Komarowem i Kraśnikiem (1914 r.) – identyfikuje postacie: Gavrilo Principa, Aleksandra Samsonowa – przedstawia strategie, jakie reprezentowali dowódcy armii walczących w I wojnie światowej	– ocenia wpływ zamachu w Sarajewie na wybuch I wojny światowej.

	wojenne na południu Europy – walki poza Europą	r.), bitwy nad Sommą (VII-XI 1916 r.), bitwy pod Tannenbergiem (1914 r.), bitwy pod Gorlicami (1915 r.) – identyfikuje postać Franciszka Ferdynanda Habsburga – wyjaśnia, dlaczego zamach w Sarajewie spowodował wybuch wojny światowej – wyjaśnia, na czym polegało militarne znaczenie II bitwy pod Ypres oraz bitew pod Verdun i nad Sommą.	jeziorami mazurskimi (1914 r.), ofensywy Brusiłowa (VI 1916 r.), bitwy o Gallipoli (1915–1916 r.), przejścia Włoch na stronę ententy (1915 r.) – identyfikuje postacie: Alfreda von Schlieffena, Helmutha von Moltke, Ferdynanda Focha, Aleksieja Brusiłowa – wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie po stronie państw centralnych i po stronie Ententy – omawia przebieg ofensywy niemieckiej na Zachodzie – opisuje przebieg i skutki zmagań na morzach i oceanach	r.), wypowiedzenia wojny Rosji przez Austro-Węgry (6 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Austro-Węgrom przez Francję (10 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Austro-Węgrom przez Wielką Brytanię (12 VIII 1914 r.), bitwy koło Helgolandu (VIII 1914 r.), bitwy pod Caporetto (1917 r.) – identyfikuje postacie: Douglasa Haiga, Ericha von Falkenhayna – wskazuje na mapie miejsca bitew, podczas których wykorzystano czołgi i gazy bojowe – podaje, które z nowych rodzajów broni zastosowanych	– charakteryzuje zmiany w uzbrojeniu i umundurowaniu piechoty – porównuje sposób prowadzenia działań wojennych na froncie wschodnim i zachodnim – przedstawia przebieg walk poza Europą.	

			w latach 1914–1916 r. – omawia przebieg walk na froncie wschodnim.	podczas I wojny światowej okazały się bardziej, a które mniej skuteczne w starciu z przeciwnikiem – omawia przebieg działań wojennych na froncie Południowym.		
3. Rewolucje w Rosji	– przyczyny wybuchu rewolucji – rewolucja lutowa – Rząd Tymczasowy – rewolucja październikowa – II Międzynarodówka – wojna domowa w Rosji	– wyjaśnia znaczenie terminów: *bolszewicy, kontrrewolucja, łagier* – zna daty: wybuchu rewolucji lutowej (23 II 1917 r.), wybuchu rewolucji październikowej (24/25 X 1917 r.), wojny domowej w Rosji (1918–1922 r.) – identyfikuje postacie: Mikołaja II, Włodzimierza Lenina – wymienia przyczyny wybuchu rewolucji lutowe w Rosji	– wyjaśnia znaczenie terminów: *mienszewicy, tezy kwietniowe, dekret o pokoju, dekret o ziemi, , kułak, GUŁag, komunizm wojenny* – zna daty: abdykacji Mikołaja II (III 1917 r.), powołania Rządu Tymczasowego (III 1917 r.), ogłoszenia tez kwietniowych (IV 1917 r.), wydania dekretów o pokoju i o ziemi (X 1917 r.), traktatu pokojowego w Brześciu Litewskim (3 III 1918	– wyjaśnia znaczenie terminu: *eserowcy* – zna daty: mordu na carskiej rodzinie (VII 1917 r.), ofensywy Kiereńskiego (VII 1917 r.), puczu Ł. Korniłowa (IX 1917 r.), powołania Kominternu (1919 r.), utworzenia GUŁagu (1918 r.), powołania Armii Czerwonej (I 1918 r.), powstania marynarzy w Kronsztadzie (III 1921 r.) – identyfikuje	– zna daty: II Ogólnorosyjskiego Zjazdu Rad Delegatów Robotniczych i Żołnierskich (X 1917 r.), wyborów do Konstytuanty (XI 1917 r.) – wyjaśnia, w jakim celu została zawiązana III Międzynarodówka – opisuje rolę Rad Delegatów Robotniczych i Żołnierskich w okresie dwuwładzy i w początkach rewolucji	– ocenia wpływ W. Lenina na kształt totalitaryzmu radzieckiego.

		– wymienia polityczne następstwa rewolucji lutowej – przedstawia przyczyny rewolucji październikowej – omawia zmiany ustrojowe po rewolucji październikowej.	r.), ogłoszenia komunizmu wojennego (IX 1918 r.) – identyfikuje postacie: Grigorija Rasputina, Aleksandra Kiereńskiego, Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego – omawia przebieg rewolucji lutowej i październikowej – wymienia przyczyny wzrostu popularności bolszewików podczas sprawowania władzy przez Rząd Tymczasowy.	postacie: Gieorgija Lwowa, Ławra Korniłowa – wskazuje na mapie etapy rozszerzania władzy radzieckiej na terytorium Rosji – wyjaśnia wpływ klęsk wojsk rosyjskich na narastanie nastrojów rewolucyjnych – omawia losy rodziny carskiej – przedstawia politykę Rządu Tymczasowego – wyjaśnia, dlaczego doszło do wybuchu wojny domowej w Rosji – omawia przyczyny klęski wojsk antybolszewickich w wojnie domowej – charakteryzuje sytuację wewnętrzną i militarną Rosji w	październikowej – wyjaśnia, dlaczego w oddziałach Armii Czerwonej wprowadzono stanowisko oficera politycznego – wyjaśnia, dlaczego doszło do powstania marynarzy w Kronsztadzie.	

				początkowym okresie I wojny światowej – przedstawia okoliczności abdykacji Mikołaja II.		
4. Polacy podczas I wojny światowej	– orientacje polityczne Polaków przed rokiem 1914 r. – Legiony Polskie – wojsko polskie u boku ententy – umiędzynarodowienie sprawy polskiej – stanowisko aliantów zachodnich w sprawie polskiej	– wyjaśnia znaczenie terminu: *Akt 5 listopada* – zna daty: marszu I Kompanii Kadrowej na Kielce (6 VIII 1914 r.), wydania *Aktu 5 listopada* (1916 r.), programu pokojowego T. W. Wilsona (I 1918 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Thomasa Woodrowa Wilsona – wymienia orientacje polityczne Polaków przed 1914 r. – przedstawia okoliczności	– wyjaśnia znaczenie terminów: *organizacja paramilitarna, kryzys przysięgowy* – zna daty: powstania Związku Walki Czynnej (1908 r.), powstania Błękitnej Armii (1917 r.), kryzysu przysięgowego (VII 1917 r.), utworzenia Rady Regencyjnej (1917 r.), – identyfikuje postać Józefa Hallera – charakteryzuje koncepcje programowe orientacji politycznych Polaków przed I wojną światową	– zna daty: założenia Związku Strzeleckiego we Lwowie i Towarzystwa „Strzelec” w Krakowie (1910 r.), utworzenia Polskich Drużyn Strzeleckich (1911 r.), powołania Komisji Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych (1912 r.), bitew pod Kostiuchnówką i nad Stochodem (VII 1916 r.), powołania Tymczasowej Rady Stanu (I 1917 r.), bitwy pod Rokitną (VI 1915 r.), bitwy pod Rarańczą (II	– zna daty: manifestu Mikołaja Mikołajewicza Romanowa (VIII 1914 r.), dekretu Piotrogrodzkiej Rady Delegatów Robotniczych i Żołnierskich (III 1917 r.), proklamacji Rządu Tymczasowego (III 1917 r.) – identyfikuje postacie: Antoniego Durskiego – Trzaski, Zbigniewa Dunina-Wąsowicza – wyjaśnia, dlaczego żołnierze II Brygady Legionów wypowiedzieli posłuszeństwo państwom	– omawia i ocenia wojenne losy II Brygady Legionów – omawia i ocenia stanowisko aliantów zachodnich w sprawie polskiej.

		powstania Legionów Polskich – określa, jakie znaczenie miał *Akt 5 listopada* dla sprawy polskiej.	– omawia organizację Legionów Polskich – prezentuje okoliczności i skutki kryzysu przysięgowego – przedstawia okoliczności proklamowania *Aktu 5 listopada*.	1918 r.), bitwy pod Kaniowem (V 1918 r.) – identyfikuje postacie: Kazimierza Sosnkowskiego, Hansa von Beselera, Jana Kucharzewskiego – wskazuje na mapie zmiany sytuacji militarnej na ziemiach polskich w latach 1914–1917 r., rejony walk Legionów Polskich oraz miejsca bitew z udziałem Polaków – wyjaśnia, jaką rolę w obliczu spodziewanej wojny miały odegrać organizacje strzeleckie – przedstawia szlak bojowy Legionów Polskich – omawia okoliczności	centralnym – porównuje skuteczność politycznej i militarnej działalności niepodległościowej Polaków – wyjaśnia zależności między działaniami Polaków a międzynarodowymi uwarunkowaniami sprawy polskiej.	

				powstania polskich formacji wojskowych u boku ententy – wyjaśnia, na czym polegało umiędzynarodowienie sprawy polskiej w czasie I wojny światowej.		
5. Klęska państw centralnych	– nieograniczona wojna podwodna – przystąpienie USA do wojny – zakończenie walk na froncie zachodnim – zakończenie walk na innych frontach – bilans strat wojennych	– wyjaśnia znaczenie terminu: *wojna totalna* – zna daty: przystąpienia USA do wojny (6 IV 1917 r.), orędzia prezydenta T. W. Wilsona (I 1918 r.), rozejmu w Compiègne (11 XI 1918 r.) – identyfikuje postać Thomasa Woodrowa Wilsona – wyjaśnia, jakie znaczenie miało ogłoszenie 14-punktowego planu pokojowego przez prezydenta T.	– wyjaśnia znaczenie terminu: *nieograniczona wojna podwodna* – zna daty: rozpoczęcia nieograniczonej wojny podwodnej (III 1915 r.), bitwy pod Ypres (VII-X 1917 r.), II bitwy nad Marną (VII-VIII 1918 r.), powstania republiki niemieckiej (9 XI 1918 r.) – identyfikuje postacie: Friedricha Eberta, Ferdynanda Focha – przedstawia okoliczności	– wyjaśnia znaczenie terminu: *depesza Zimmermanna* – zna daty: zatopienia „Lusitanii” (V 1915 r.), depeszy Zimmermanna (I 1917 r.), bitwy pod Cambrai (1917 r.), buntu marynarzy w Kilonii (XI 1918 r.), kapitulacji Turcji (X 1918 r.), bitwy nad Piawą (VI 1918 r.), kapitulacji Austro-Węgier (XI 1918 r.) – identyfikuje postać Ericha Ludendorffa – wskazuje na mapie zmiany w położeniu	– zna daty: II bitwy nad rzeką Aisne (IV-V 1917 r.), ofensywy Kaiserschlacht (1918 r.), ofensywy stu dni (VIII-XI 1918 r.), bitwy pod Megiddo (IX 1918 r.), ofensywy pod Vittorio Venetto (X 1918 r.) – charakteryzuje sytuację polityczną i militarną na Bałkanach w latach 1917–1918 r. – omawia zakończenie walk na froncie tureckim i we Włoszech – przedstawia wpływ	– ocenia polityczne, ekonomiczne i społeczne skutki I wojny światowej – ocenia wpływ sposobów prowadzenia działań zbrojnych na totalny charakter I wojny światowej.

		W. Wilsona – przedstawia bilans działań wojennych.	przystąpienia USA do wojny – opisuje przebieg działań wojennych na froncie zachodnim w ostatnich latach wojny – omawia cele i przebieg nieograniczonej wojny podwodnej.	Niemiec na froncie zachodnim i wschodnim w latach 1917–1918 r. – wyjaśnia, dlaczego niemiecka marynarka wojenna rozpoczęła nieograniczoną wojnę podwodną – przedstawia okoliczności zakończenia walk na froncie zachodnim – wyjaśnia, jakie były przyczyny zmian w wyposażeniu osobistym żołnierzy piechoty – wskazuje przyczyny klęski państw centralnych.	I wojny światowej na sytuację kobiet.	
DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE						
1. Porządek wersalski	– paryska konferencja pokojowa – nowy układ sił w Europie – traktat wersalski – traktaty z	– wyjaśnia znaczenie terminów*: plebiscyt, Liga Narodów* – zna daty: konferencji pokojowej w Paryżu (18 I 1919–28 VI	– wyjaśnia znaczenie terminów: *wolne miasto, demilitaryzacja, mały traktat wersalski* – zna daty: traktatu	– wyjaśnia znaczenie terminu: *terytorium mandatowe* – zna daty: powstania wielkanocnego (1916 r.),	– zna datę traktatu irlandzko-brytyjskiego (1921 r.) – identyfikuje postać Jamesa Erica Drummonda	– ocenia wpływ postanowień konferencji wersalskiej i konferencji waszyngtońskiej na kształtowanie się

	sojusznikami Niemiec – reakcja państw pokonanych – powstanie i funkcjonowanie Ligi Narodów – konferencja waszyngtońska	1919 r.), powstania Ligi Narodów (1920 r.), konferencji waszyngtońskiej (XI 1921–II 1922 r.) – identyfikuje postać Thomasa Woodrowa Wilsona – wymienia państwa, które miały decydujący wpływ na postanowienia konferencji wersalskiej – wymienia postanowienia traktatu pokojowego z Niemcami – omawia cele i zadania Ligi Narodów – przedstawia postanowienia konferencji waszyngtońskiej.	pokojowego w Wersalu (28 VI 1919 r.), traktatu pokojowego z Austrią w Saint-Germain-en-Laye (10 IX 1919 r.), traktatu pokojowego z Bułgarią w Neuilly-sur-Seine (27 XI 1919 r.), traktatu pokojowego z Węgrami w Trianon (4 VI 1920 r.), traktatu pokojowego z Turcją w Sèvres (10 VIII 1920 r.) – identyfikuje postacie: Davida Lloyda George'a, Georgesa Clemenceau – wskazuje na mapie państwa powstałe po zakończeniu I wojny światowej – omawia rolę poszczególnych państw ententy na	przystąpienia Niemiec do Ligi Narodów (1926 r.), przystąpienia ZSRR do Ligi Narodów (1934 r.), uzyskania pełnej niepodległości przez Irlandię (1937 r.) – identyfikuje postać Vittoria Orlando – przedstawia kwestie sporne, jakie wyłoniły się podczas obrad konferencji wersalskiej – wskazuje przyczyny napięć pomiędzy nowo powstałymi państwami europejskimi – przedstawia postanowienia traktatów pokojowych z Austrią, Węgrami, Bułgarią i Turcją – wyjaśnia, dlaczego państwa centralne	– przedstawia drogę Irlandii do uzyskania niepodległości – omawia kryteria, według których podzielono terytoria mandatowe Ligi Narodów – określa, czego dotyczyły rozbieżności między delegacją francuską a brytyjską na konferencji paryskiej.	ładu międzynarodowego w powojennym świecie – ocenia skuteczność działania Ligi Narodów.

			konferencji wersalskiej – przedstawia nowy układ sił w Europie po zakończeniu I wojny światowej – wyjaśnia, na czym polegał mały traktat wersalski – wskazuje zagrożenia, jakie dla Europy niósł porządek wersalski.	dążyły do podważenia postanowień traktatu wersalskiego – przedstawia strukturę Ligi Narodów – omawia kompetencje poszczególnych organów Ligi Narodów.		
2. Kryzys demokracji i gospodarki	– powojenne problemy Europy – odwrót od demokracji – narodziny włoskiego faszyzmu – dyktatura Mussoliniego – totalitaryzm i autorytaryzm – początek wielkiego kryzysu – polityka nowego ładu	– wyjaśnia znaczenie terminów: *faszyzm, totalitaryzm, autorytaryzm, duce, czarny czwartek, interwencjonizm* – zna daty: marszu na Rzym (X 1922 r.), czarnego czwartku na Wall Street (24 X 1929 r.) – identyfikuje postacie: Benita Mussoliniego, Franklina Delano Roosevelta – wskazuje na mapie	– wyjaśnia znaczenie terminów: *hiperinflacja, „czarne koszule”, pakty laterańskie, New Deal (Nowy Ład)* – zna daty: powstania Narodowej Partii Faszystowskiej we Włoszech (1921 r.), podpisania paktów laterańskich (1929 r.), ogłoszenia *New Deal* (1933 r.) – identyfikuje postać	– wyjaśnia znaczenie terminów: etatyzm państwowy, korporacje, prohibicja – zna datę: przyjęcia tytułu *duce* przez B. Mussoliniego (1925 r.) – identyfikuje postać Gabriela d’Annunzia – charakteryzuje powojenne problemy Europy – przedstawia społeczne i gospodarcze skutki	– przedstawia rolę, jaką w umacnianiu ustroju faszystowskiego we Włoszech odegrały „czarne koszule” – porównuje system totalitarny i autorytarny.	– ocenia polityczne skutki odwrotu od demokracji po I wojnie światowej – ocenia skuteczność polityki *New Deal.*

		państwa, w których wprowadzono rządy totalitarne – omawia zmiany ustrojowe we Włoszech wprowadzone przez faszystów – przedstawia przyczyny i skutki wielkiego kryzysu gospodarczego w końcu lat 20. XX w.	Wiktora Emanuela III, – wskazuje na mapie państwa, w których wprowadzono rządy autorytarne – wyjaśnia, dlaczego w latach 20. XX w. nastąpił kryzys demokracji w Europie – przedstawia proces przejęcia władzy przez faszystów we Włoszech – charakteryzuje politykę wewnętrzną B. Mussoliniego – omawia założenia *New Deal* i sposób ich realizacji.	hiperinflacji – omawia sposoby wychodzenia państw z powojennego kryzysu – przedstawia okoliczności narodzin faszyzmu włoskiego – omawia skutki krachu na Wall Street – omawia przejawy wielkiego kryzysu na świecie.		
3. Powstanie II Rzeszy	– Republika Weimarska – Niemcy w latach 20. XX w. – powstanie i rozwój NSDAP – naziści u władzy – społeczeństwo III	– wyjaśnia znaczenie terminów: *nazizm, Führer, indoktrynacja, propaganda* – zna daty: powstania Republiki Weimarskiej (II 1919	– wyjaśnia znaczenie terminów: *pucz monachijski, Gestapo, „noc długich noży”, ustawy norymberskie, „noc kryształowa”*	– wyjaśnia znaczenie terminów: *Freikorpsy, reparacje, Gleichschaltung* – zna daty: przyjęcia konstytucji niemieckiej (VIII	– zna daty: powołania Rady Pełnomocników Ludowych (1918 r.), zalegalizowania Freikorpsów (1919 r.), konferencji w Lozannie (1932 r.)	– ocenia wpływ przemian politycznych, ekonomicznych, społecznych i kulturowych w Niemczech na sukces nazistów i

	Rzeszy – prześladowania Żydów – gospodarka i kultura III Rzeszy	r.), układu w Rapallo (1922 r.), układu w Locarno (1925 r.), powstania III Rzeszy (III 1933 r.) – identyfikuje postać Adolfa Hitlera – charakteryzuje program polityczny nazistów – wymienia instytucje, które kontrolowały życie niemieckiego społeczeństwa.	– zna daty: puczu monachijskiego (1923 r.), nominacji A. Hitlera na kanclerza (30 I 1933 r.), nocy długich noży (VI 1934 r.), uchwalenia ustaw norymberskich (1935 r.), nocy kryształowej (XI 1938 r.) – identyfikuje postacie: Friedricha Eberta, Gustava Stresemanna, Josepha Goebbelsa – charakteryzuje politykę wewnętrzną i zagraniczną rządu G. Stresemanna – omawia proces przejęcia władzy przez A. Hitlera – przedstawia cechy charakterystyczne społeczeństwa III Rzeszy – omawia prześladowania	1919 r.), puczu Kappa–Lüttwitza (III 1920 r.), planu Dawesa (1924 r.), planu Younga (1929 r.), powstania Narodowosocjalistycznej Niemieckiej Partii Robotników (1919 r.), pożaru Reichstagu (II 1933 r.), delegalizacji partii politycznych w Niemczech (VII 1933 r.), przywrócenia powszechnej służby wojskowej (1935 r.) – identyfikuje postacie: Róży Luksemburg, Karola Liebknechta, Ericha Ludendorffa, Paula von Hindenburga, Ernsta Röhma – przedstawia okoliczności powstania Republiki Weimarskiej – wyjaśnia, co	– identyfikuje postać Walthera Rathenaua – wyjaśnia, jaką rolę odegrały Freikorpsy w powstaniu Republiki Weimarskiej – przedstawia problem spłat reparacji niemieckich – omawia rozwój i działalność NSDAP – przedstawia wpływ totalitarnego systemu politycznego III Rzeszy na kulturę i sztukę.	ugruntowanie ich władzy.

			Żydów w III Rzeszy – wyjaśnia, jaką rolę w utrwalaniu nazizmu odegrała propaganda.	oznaczało sformułowanie „cios w plecy” – omawia sytuację w Niemczech w latach 20. XX w. – wyjaśnia, jakie znaczenie dla sytuacji Niemiec miał układ w Rapallo – omawia metody i sposoby rozprawienia się A. Hitlera z przeciwnikami politycznymi – charakteryzuje politykę gospodarczą III Rzeszy – wyjaśnia przyczyny prześladowań mniejszości żydowskiej w III Rzeszy.		
4. Państwo Stalina	– powstanie Związku Radzieckiego – przejęcie władzy przez Stalina	– wyjaśnia znaczenie terminów: dyktatura proletariatu, kult jednostki – zna daty:	– wyjaśnia znaczenie terminów*: NEP, kolektywizacja wsi, stachanowiec, GUŁag, Wielki Głód*	– wyjaśnia znaczenie terminów: *kołchoz, kułak, rozkułaczanie, sowchoz, samokrytyka*	– wyjaśnia znaczenie terminów: *relatywizm moralny, człowiek radziecki (homo sovieticus)*	– ocenia skutki terroru państwowego w ZSRR.

	– przemiany gospodarcze epoki stalinowskiej – terror państwowy w ZSRR – sowiecki totalitaryzm	proklamowania ZSRR (XII 1922 r.), przejęcia władzy przez J. Stalina (1924 r.), – identyfikuje postacie: Włodzimierza Lenina, Józefa Stalina – wyjaśnia, na czym polegał i w czym się przejawiał kult jednostki – opisuje cechy sowieckiego totalitaryzmu.	– zna daty: ogłoszenia NEP-u (III 1921 r.), planu pięcioletniego (1928–1932 r.), Wielkiego Głodu na Ukrainie i Kubaniu (1932–1933 r.), wielkiej czystki (1934–1939 r.) – identyfikuje postacie: Lwa Trockiego, Siergieja Kirowa – przedstawia okoliczności powstania ZSRR – omawia założenia i realizację NEP-u – opisuje proces przejmowania władzy przez J. Stalina – wyjaśnia, na czym polegała kolektywizacja wsi i jakie były jej skutki – opisuje skutki reform gospodarczych	– zna daty: uchwalenia konstytucji ZSRR (I 1924 r.), rozpoczęcia przymusowej kolektywizacji wsi (1929 r.) – identyfikuje postacie: Lwa Kamieniewa, Grigorija Zinowjewa, Nikołaja Bucharina, Aleksieja Stachanowa, Gienricha Jagody, Nikołaja Jeżowa – wskazuje na mapie obszary, na których powstały największe zespoły łagrów w europejskiej i azjatyckiej części ZSRR – wskazuje czynniki, które sprzyjały umacnianiu i rozszerzaniu wpływów władzy bolszewików	– zna daty: operacji polskiej NKWD (1937–1938 r.) – identyfikuje postać Pawlika Morozowa – opisuje sposoby i metody, jakimi J. Stalin eliminował swoich przeciwników politycznych – wyjaśnia, w jakim celu władze radzieckie wywołały Wielki Głód na Ukrainie i Kubaniu.	

			wdrażanych w Związku Radzieckim w latach 30.	– charakteryzuje przemiany gospodarcze epoki stalinowskiej – wyjaśnia, jaki był cel wprowadzenia współzawodnictwa pracy – omawia przejawy terroru państwowego w ZSRR – wyjaśnia, w jakim celu władze ZSRR zakładały gułagi – przedstawia wpływ ideologii totalitarnej na zachowania i wzorce społeczne.		
5. Afryka i Azja w okresie międzywojennym	– początek kryzysu kolonializmu – ekspansja włoska w Afryce – Turcja po I wojnie światowej – powstanie państw arabskich – problem palestyński – proces budzenia	– wyjaśnia znaczenie terminu: *pakt antykominternowski* – zna daty: wkroczenia wojsk japońskich do Mandżurii (1931 r.), podpisania paktu antykominternowskiego (1936 r.), najazdu Japonii na	– wyjaśnia znaczenie terminu: *deklaracja Balfoura* – zna daty: deklaracji Balfoura (1917 r.), proklamowania Republiki Chińskiej (1912 r.), I rewolucyjnej wojny domowej w Chinach (1924–1927 r.), II	– wyjaśnia znaczenie terminu: *Armia Kwantuńska* – zna daty: wojny włosko-abisyńskiej (X 1935–V 1936 r.), proklamowania Republiki Tureckiej (1923 r.), powstania Mandżukuo (1934 r.), wystąpienia	– wyjaśnia znaczenie terminu: *Biała Księga* – zna daty: powstania Rifenów (1920 r.), traktatu w Lozannie (1923 r.), opublikowania *Białej Księgi* (1922 r.), powstania Indyjskiego	– ocenia sposoby i metody walki Hindusów o niepodległość – ocenia charakter japońskiej okupacji Chin.

	się świadomości narodowej Hindusów – ekspansja Japonii w Azji i jej agresja na Chiny – wojna japońsko-radziecka	Chiny (1937 r.) – przedstawia ekspansywne cele Japonii – wskazuje kierunki ekspansji Japonii w Azji i jej skutki.	rewolucyjnej wojny domowej w Chinach (1927–1937 r.), tzw. Długiego Marszu (1934–1935 r.) – identyfikuje postacie: Arthura Balfoura, Mahatmy Gandhiego, Czang Kaj-szeka, Mao Tse-tunga – wskazuje na mapie tereny zajęte przez Cesarstwo Japonii w latach 1933–1941 r. – podaje przejawy kryzysu kolonializmu na pocz. XX w. – omawia przebieg i skutki aneksji Mandżurii i Chin przez Japonię – przedstawia skutki rewolucyjnych wojen domowych w Chinach.	Japonii z Ligi Narodów (1933 r.), wojny japońsko-radzieckiej (1938–1939 r.) – identyfikuje postacie: Mustafy Kemala, Jawaharlala Nehru – wskazuje na mapie państwa, które powstały na gruzach imperium osmańskiego po zakończeniu I wojny światowej – omawia cele ekspansji włoskiej w Afryce – przedstawia przebieg i skutki ekspansji włoskiej w Abisynii – omawia losy Turcji po I wojnie światowej – przedstawia skutki rozpadu imperium osmańskiego – opisuje losy	Kongresu Narodowego (1885 r.), powstania Ligi Muzułmańskiej (1906 r.) – identyfikuje postacie: Hajle Sellasje I, Gi'ichiego Tanaki, Pu Yi – omawia proces budzenia się świadomości narodowej Hindusów – wyjaśnia, jakie konsekwencje miała przegrana Japonii w wojnie z ZSRR – określa wpływ ideologii syjonistycznej na przebieg konfliktu arabsko-żydowskiego w Palestynie.	

				Palestyny po I wojnie światowej – przedstawia skutki napływu ludności żydowskiej do Palestyny – omawia losy Chin na pocz. XX w.		
6. Na drodze ku wojnie	– Europa na początku lat 30. XX wieku – remilitaryzacja Nadrenii i zbrojenia Niemiec – wojna domowa w Hiszpanii – Anschluss Austrii i kryzys sudecki – powstanie „osi” – układ monachijski – wojenne plany Stalina – ostatnie dni pokoju	– wyjaśnia znaczenie terminu: a*nschluss* – zna daty: wojny domowej w Hiszpanii (1933–1939 r.), *Anschlussu* Austrii (1938 r.), konferencji w Monachium (29-30 IX 1938 r.), zajęcia Czechosłowacji przez Niemcy (III 1939 r.), paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939 r.) – identyfikuje postacie: Francisco Franco, Adolfa Hitlera, Benita Mussoliniego, Józefa Stalina, Wiaczesława	– wyjaśnia znaczenie terminów: *remilitaryzacja, „piąta kolumna”, appeasement* – zna daty: remilitaryzacji Nadrenii (1936 r.), ogłoszenia republiki w Hiszpanii (1931 r.), podpisania paktu stalowego (V 1939 r.), podpisania paktu trzech (IX 1940 r.), zajęcia przez Polskę Zaolzia, Jaworzyny, części Orawy i Spiszu (X 1938 r.), aneksji Kłajpedy przez Niemcy (III 1939 r.), aneksji Albanii przez Włochy (IV 1939 r.),	– wyjaśnia znaczenie terminu: *caudillo* – zna daty: plebiscytu w Zagłębiu Saary (I 1935 r.), nalotu na Guernicę (1937 r.), brytyjskich gwarancji pomocy militarnej Polsce (31 III 1939 r.), wypowiedzenia Polsce paktu o nieagresji przez III Rzeszę (1939 r.) – identyfikuje postać Konrada Henleina – przedstawia sytuację w Europie na początku lat 30. XX w. – opisuje proces	– zna datę podpisania brytyjsko-niemieckiego traktatu morskiego (1935 r.) – identyfikuje postacie: Kurta von Schuschnigga, Arthura Seyss-Inquarta, Emila Hachy, Maksima Litwinowa – wyjaśnia, jakie znaczenie miał udział Brygad Narodowych w wojnie domowej w Hiszpanii – wskazuje wydarzenia, które spowodowały	– ocenia rozdźwięk między intencjami zwolenników *appeasementu* a konsekwencjami tej polityki – ocenia reakcję Wielkiej Brytanii i Francji na przywrócenie w Niemczech powszechnej służby wojskowej i remilitaryzację Nadrenii.

		Mołotowa, Joachima von Ribbentropa – przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Hiszpanii – wskazuje etapy tzw. pokojowych podbojów Hitlera z lat 1938–1939 r.	polsko-brytyjskiego traktatu sojuszniczego (25 VIII 1939 r.) – identyfikuje postacie: Neville'a Chamberlaina, Édouarda Daladiera – wskazuje na mapie tereny włączone do Niemiec i Włoch w latach 1935–1939 r. – przedstawia skutki remilitaryzacji Nadrenii – omawia przebieg i skutki *Anschlussu* Austrii – przedstawia okoliczności zwołania i postanowienia konferencji monachijskiej – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do aneksji Czechosłowacji przez III Rzeszę.	zbrojenia się Niemiec – omawia przebieg wojny domowej w Hiszpanii – wyjaśnia, jakie znaczenie miało przystąpienie do sojuszu „osi" Japonii – wyjaśnia, na czym polegał kryzys sudecki – charakteryzuje cele ekspansywnej polityki ZSRR.	wzrost napięcia międzynarodowego w przededniu II wojny światowej – wyjaśnia, na czym polegało zaangażowanie państw totalitarnych w konflikt w Hiszpanii.	
7. Kultura i nauka	– powojenny	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– ocenia wpływ

dwudziestolecia międzywojennego	kryzys wartości – sekularyzacja społeczeństwa – rozwój techniki – początki telewizji – nauka w dwudziestoleciu międzywojennym – kultura masowa – moda lat 20. XX w. – rozwój sztuki filmowej – sztuka i architektura okresu międzywojennego – sztuka w służbie ideologii	terminów: sekularyzacja, *mass media*, modernizm, ekspresjonizm – identyfikuje postacie: Henry'ego Forda, Zygmunta Freuda, Aleksandra Fleminga, Alberta Einsteina, Charlie'go Chaplina, Walta Disney'a, Ernesta Hemingwaya, Franza Kafki, Michaiła Bułhakowa, – wskazuje czynniki, które wpłynęły na sekularyzację społeczeństwa – wymienia charakterystyczne cechy kultury masowej w latach 20. XX w. – wyjaśnia, jakim celom była podporządkowana sztuka w krajach totalitarnych.	terminów: *kubizm, surrealizm, futuryzm* – zna daty: pierwszej transmisji telewizyjnej (1927 r.), rozpoczęcia produkcji penicyliny (1940 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika Hirszfelda, Pabla Picasso, Ericha Marii Remarque'a, Bertolta Brechta, Jamesa Joyce'a, Leni Riefenstahl, Siergieja Eisensteina – wyjaśnia, czym przejawiał się powojenny kryzys wartości – przedstawia skutki elektryfikacji – wyjaśnia, jakie znaczenie dla społeczeństwa miały rozwój radiofonii i początki telewizji – wyjaśnia, jaką rolę w latach 20. XX w.	terminów: *katastrofizm, fantastyka naukowa, dadaizm, konstruktywizm* – zna daty: odkrycia insuliny (1922 r.), odkrycia sulfonamidów (1935 r.) – identyfikuje postacie: Charlesa Lindbergha, Henriego Bergsona, Iwana Pawłowa, Kazimierza Funka, Louisa Armstronga, Josephine Baker, Rudolfa Valentino, Poli Negri, Grety Garbo, Orsona Wellesa, Igora Strawińskiego, George'a Gershwina, Francisa Scotta Fitzgeralda, Jaroslava Haška – omawia kierunki rozwoju środków transportu	terminów: *bergsonizm, fenomenologia* – zna daty: wynalezienia polietylenu (1933 r.), odkrycia nylonu (1935 r.) – identyfikuje postacie: Edmunda Husserla, Mary Pickford, Arnolda Schönberga, Béli Bartóka, Johna Dos Passos, Iwana Bunina, Borysa Pasternaka – przedstawia kierunki filozofii i psychologii upowszechnione w dwudziestoleciu międzywojennym – wskazuje charakterystyczne zjawiska, jakie wystąpiły w modzie kobiecej po I wojnie światowej – omawia kierunki	rozwoju techniki na życie codzienne społeczeństw w okresie międzywojennym.

			zaczęły pełnić mass media – wymienia kierunki w malarstwie lat 20. XX w. – omawia kierunki rozwoju literatury okresu Międzywojnia.	– charakteryzuje rozwój nauk medycznych – przedstawia dorobek naukowy dwudziestolecia międzywojennego w dziedzinie fizyki i chemii – wymienia czynniki, które wpłynęły na dynamiczny rozwój kinematografii w okresie międzywojennym – przedstawia cechy charakterystyczne architektury modernistycznej – omawia cechy charakterystyczne literatury tworzonej przez pisarzy straconego pokolenia i wymienia przykłady ich dzieł.	rozwoju muzyki w dwudziestoleciu międzywojennym – określa wpływ I wojny światowej na przemiany społeczne, kulturowe i obyczajowe w dwudziestoleciu międzywojennym.	
II RZECZPOSPOLITA						
1. Odzyskanie niepodległości	– sytuacja międzynarodowa	– wyjaśnia znaczenie terminu: *plebiscyt*	– wyjaśnia znaczenie terminu: *arbitraż*	– zna daty: utworzenia Polskiej	– wyjaśnia, dlaczego sytuacja	– przedstawia i ocenia stosunek

	w 1918 r. – pierwsze ośrodki niepodległej władzy – odzyskanie niepodległości – powstanie wielkopolskie – ententa a sprawa polska – powstania śląskie – spór o Śląsk Cieszyński – plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu	– zna daty: przekazania J. Piłsudskiemu naczelnego dowództwa sił zbrojnych (11 XI 1918 r.), powstania wielkopolskiego (27 XII 1918–16 II 1918 r.), I powstania śląskiego (17–24 VIII 1919 r.), II powstania śląskiego (19/20–25 VIII 1920 r.), plebiscytu na Górnym Śląsku (20 III 1921 r.), III powstania śląskiego (2/3 V–5 VII 1921 r.), plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920 r.), zaślubin Polski z morzem (II 1920 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego – przedstawia	– zna daty: powstania Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej (6/7 XI 1918 r.), założenia Polskiej Organizacji Wojskowej (1914 r.), mianowania J. Piłsudskiego Naczelnikiem Państwa (22 XI 1918 r.), bitwy w rejonie Góry św. Anny (21–26 V 1921 r.) – identyfikuje postacie: Ignacego Daszyńskiego, Wincentego Witosa, Jędrzeja Moraczewskiego, Józefa Hallera, Wojciecha Korfantego – wskazuje na tereny, których przynależność do Polski lub Niemiec została	Komisji Likwidacyjnej Galicji i Śląska Cieszyńskiego (X 1918 r.), rozwiązania Rady Regencyjnej (14 XI 1918 r.), dymisji rządu J. Moraczewskiego (I 1919 r.), powstania Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu (14 XI 1918 r.), utworzenia Armii Wielkopolskiej (II 1919 r.), podziału Śląska Cieszyńskiego (VII 1920 r.) – identyfikuje postacie: Zdzisława Lubomirskiego, Aleksandra Kakowskiego, Józefa Ostrowskiego, Józefa Dowbora-Muśnickiego – wskazuje na mapie przebieg polskiej granicy zachodniej, zmiany terytorialne	międzynarodowa pod koniec I wojny światowej była korzystna dla sprawy niepodległości Polski – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki sporu o Śląsk Cieszyński.	państw ententy do sprawy polskiej.

		okoliczności przejęcia władzy przez J. Piłsudskiego w 1918 r. – omawia przyczyny i skutki powstania wielkopolskiego oraz powstań śląskich.	rozstrzygnięta na podstawie plebiscytu – wymienia lokalne ośrodki władzy powstające na ziemiach polskich w 1918 r. – omawia działalność rządu I. J. Paderewskiego – przedstawia okoliczności przeprowadzenia i skutki plebiscytu na Górnym Śląsku – omawia okoliczności przeprowadzenia i skutki plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu.	będące efektem III powstania śląskiego – wyjaśnia, jakie znaczenie dla odbudowy państwa polskiego miała POW – omawia przebieg powstania wielkopolskiego – przedstawia przebieg powstań śląskich – określa wpływ powstania wielkopolskiego na decyzje mocarstw o przyznaniu Polsce ziem zaboru pruskiego.		
2. Walki o granicę wschodnią	– koncepcja granicy wschodniej – konflikt polsko-ukraiński – początek walk z bolszewikami i wyprawa kijowska – kontrofensywa	– wyjaśnia znaczenie terminów: *koncepcja federacyjna, koncepcja inkorporacyjna* – zna daty: bitwy warszawskiej (13–15	– wyjaśnia znaczenie terminów: *Orlęta Lwowskie, „bunt Żeligowskiego”* – zna daty: walk o Lwów (1–22 XI 1918 r.), zajęcia Wilna przez Polaków (IV	– wyjaśnia znaczenie terminu: *repatriacja* – zna daty: sojuszu polsko-ukraińskiego (IV 1920 r.), zdobycia Kijowa przez wojska polskie (V 1920 r.), ofensywy M.	– zna daty: ogłoszenia niepodległości Ukraińskiej Republiki Ludowej (I 1918 r.), powołania Zachodnioukraińskie j Republiki	– ocenia, która z koncepcji granicy wschodniej była korzystniejsza z punktu widzenia interesów państwa polskiego – ocenia militarne i

	bolszewicka i bitwa warszawska – traktat ryski – sprawa Wileńszczyzny	VIII 1920 r.), traktatu ryskiego (18 III 1921 r.), przyłączenia Litwy Środkowej do Polski (III 1922 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, – charakteryzuje koncepcje granicy wschodniej – przedstawia postanowienia pokoju ryskiego – wyjaśnia, dlaczego bitwa warszawska zmieniła losy wojny.	1919 r.), operacji niemeńskiej (IX 1920 r.), „buntu” L. Żeligowskiego (X 1920 r.) – identyfikuje postacie: Michaiła Tuchaczewskiego, Władysława Grabskiego, Lucjana Żeligowskiego – wskazuje na mapie linię Curzona – wyjaśnia, jaką rolę odegrały Orlęta Lwowskie w walce o polską granicę wschodnią – opisuje przebieg wojny polsko-bolszewickiej – omawia skutki „buntu” L. Żeligowskiego.	Tuchaczewskiego (VII 1920 r.), konferencji w Spa (VII 1920 r.), bitwy pod Zadwórznem (VIII 1920 r.) – identyfikuje postacie: Semena Petlury, Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Feliksa Kona, Siemiona Budionnego, Maxime’a Weyganda, Tadeusza Rozwadowskiego – wskazuje na mapie zmiany na froncie polsko-bolszewickim od maja do sierpnia 1920 r. – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny polsko-ukraińskiej z lat	Ludowej (1918 r.), przełamania frontu przez bolszewików pod Samhorodkiem (VI 1920 r.) – identyfikuje postać Mychajły Hruszewskiego – przedstawia niepodległościowe dążenia Ukraińców.	polityczne skutki bitwy warszawskiej – ocenia znaczenie bitwy warszawskiej i zwycięstwa w wojnie z bolszewikami dla Polski i Europy.

				1918–1919 r. – wyjaśnia, dlaczego doszło do aneksji Wileńszczyzny.		
3. Rządy parlamentarne	– Sejm Ustawodawczy i mała konstytucja – konstytucja marcowa – reforma rolna – wybory parlamentarne i prezydenckie – zabójstwo Gabriela Narutowicza – reforma walutowa Władysława Grabskiego	– zna daty: przyjęcia małej konstytucji (20 II 1919 r.), uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921 r.), zaprzysiężenia G. Narutowicza na prezydenta (11 XII 1922 r.), reformy walutowej W. Grabskiego (1924 r.), wybory S. Wojciechowskiego na prezydenta (XII 1922 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego, Władysława Grabskiego	– wyjaśnia znaczenie terminu: *kontrasygnata* – zna daty: pierwszych wyborów w niepodległej Polsce (26 I 1919 r.), reformy rolnej (VII 1919 i 1920 r.), zabójstwa prezydenta G. Narutowicza (16 XII 1922 r.) – identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Władysława Sikorskiego, Macieja Rataja – charakteryzuje założenia ustrojowe II Rzeczypospolitej w świetle małej konstytucji – omawia system trójpodziału władz	– zna daty: inauguracji obrad sejmu ustawodawczego (10 II 1919 r.), wyborów parlamentarnych (1922 r.) – przedstawia okoliczności zwołania obrad sejmu ustawodawczego – przedstawia strukturę społeczeństwa II Rzeczypospolitej u progu niepodległości – omawia okoliczności uchwalenia konstytucji marcowej – wyjaśnia, jaki był cel uchwalenia reformy rolnej – charakteryzuje	– identyfikuje postacie: Maurycego Zamojskiego, Ignacego Daszyńskiego, Jana Baudouina de Courtenay, Eligiusza Niewiadomskiego – określa zakres kompetencji Prezydenta RP w zakresie wojskowości i polityki Międzynarodowej – opisuje polską scenę polityczną po wyborach z 1922 r. – przedstawia okoliczności i skutki zabójstwa prezydenta G. Narutowicza.	– ocenia ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej.

		– omawia ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej – wyjaśnia, jakie było znaczenie reformy walutowej rządu Grabskiego.	przedstawiony w konstytucji marcowej – przedstawia założenia reformy rolnej – uzasadnia, że konstytucja marcowa wprowadzała system rządów parlamentarnych.	okoliczności, w jakich odbyły się wybory do sejmu ustawodawczego – wymienia trudności, jakie napotkała realizacja reformy rolnej.		
4. Przewrót majowy i rządy sanacji	– kryzys rządów parlamentarnych – przewrót majowy – przyczyny, przebieg walk i skutki – rządy sanacyjne – represje wobec opozycji – proces brzeski – konstytucja kwietniowa – sanacja po śmierci Piłsudskiego – opozycja pod koniec lat 30. XX w.	– wyjaśnia znaczenie terminów: *sanacja, nowela sierpniowa, autorytaryzm* – zna daty: przewrotu majowego (12–14 V 1926 r.), wyboru I. Mościckiego na Prezydenta (VI 1926 r.), noweli sierpniowej (VIII 1926 r.), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935 r.) – identyfikuje	– wyjaśnia znaczenie terminów: *grupa zamkowa, grupa pułkowników* – zna daty: traktatu w Rapallo (1922 r.), układu z Locarno (1925 r.), wojny celnej z Niemcami (1925–1934 r.), procesu brzeskiego (X 1931–I 1932 r.), wyborów brzeskich (1930 r.), powstania Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (1928 r.)	– wyjaśnia znaczenie terminów: *partyjniactwo, autorytaryzm, demokracja fasadowa* – zna daty: powołania rządu w. Witosa (V 1926 r.), wyborów parlamentarnych (1928 r.), Kongresu Obrony Prawa i Wolności Ludu (1930 r.), dekompozycji obozu sanacji (1935–1939 r.), powołania Obozu Zjednoczenia	– zna datę założenia obozu w Berezie Kartuskiej (1934 r.) – identyfikuje postać Adolfa Bnińskiego – wyjaśnia zależność między słabością wewnętrzną państwa polskiego a jego pozycją międzynarodową – wskazuje wydarzenia, które miały decydujący wpływ na przebieg walk w Warszawie – porównuje zakres władzy	– ocenia wyniki wyborów do sejmu w 1928 r. – przedstawia i ocenia stosunek rządów sanacyjnych do opozycji politycznej – ocenia polski autorytaryzm na tle innych ustrojów europejskich tego czasu – ocenia motywy, jakimi kierował się J. Piłsudski, dokonując zamachu stanu.

		postacie: Józefa Piłsudskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Mościckiego, – wymienia przyczyny i skutki przewrotu majowego – przedstawia cechy charakterystyczne rządów sanacji – omawia cechy charakterystyczne ustroju Polski w świetle konstytucji kwietniowej.	– identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Macieja Rataja, Kazimierza Bartla, Walerego Sławka, Józefa Becka, Edwarda Rydza-Śmigłego – charakteryzuje przejawy kryzysu rządów parlamentarnych w Polsce międzywojennej – wyjaśnia, jakie były skutki rządów sanacyjnych dla partii opozycyjnych – przedstawia metody walki obozu sanacyjnego z przeciwnikami politycznymi.	Narodowego (1937 r.) – identyfikuje postać Gabriela Czechowicza – przedstawia stosunek J. Piłsudskiego do rządów parlamentarnych – omawia przebieg zamachu majowego – przedstawia dekompozycję obozu sanacji po śmierci J. Piłsudskiego – opisuje konsekwencje rozdrobnienia politycznego pierwszej połowy lat 20. dla funkcjonowania polskiego państwa – określa, jaką rolę w państwie miał odgrywać Prezydent RP według konstytucji	ustawodawczej i wykonawczej w konstytucjach marcowej i kwietniowej – wskazuje różnice między autorytarnymi rządami sanacji a totalitarnymi reżimami w ZSRR i III Rzeszy.	

				kwietniowej.		
5. Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej	– stosunki ludnościowe w II RP – mniejszości narodowe w II RP – struktura zawodowa ludności II RP – kraj z trzech połówek – spadek po zaborach – odbudowa gospodarcza – budowa COP	– zna daty: decyzji o budowie Gdyni (IX 1922 r.), czteroletniego planu inwestycyjnego (1936–1940 r.), budowy Centralnego Okręgu Przemysłowego (1936–1939 r.) – identyfikuje postacie: Eugeniusza Kwiatkowskiego, Władysława Grabskiego – wymienia najważniejsze problemy społeczne i gospodarcze II RP – wyjaśnia, na czym polegał wielonarodowy charakter II RP – wyjaśnia, jakie znaczenie dla II RP miała budowa portu w Gdyni.	– wyjaśnia znaczenie terminów: *asymilacja państwowa, asymilacja narodowa, polsko-niemiecka wojna celna* – zna datę ustawy znoszącej dyskryminację ze względu na wyznanie, narodowość lub język (1931 r.) – wskazuje na mapie województwa, w których mniejszości narodowe stanowiły duży odsetek mieszkańców, obszar COP – wyjaśnia, jakie problemy niosła obecność tak dużych grup mniejszości narodowych na terytorium Rzeczypospolitej	– wyjaśnia znaczenie terminów: *getto ławkowe, numerus clausus* – zna daty: Programu Wzmacniania Polskości Kraju (1936–1939 r.), wprowadzenia getta ławkowego (1937 r.) – wskazuje na mapie okręgi przemysłowe, w których rozwijał się przemysł hutniczy, ośrodki przemysłu zbrojeniowego oraz miejsca wydobycia ropy naftowej i gazu ziemnego – omawia stosunki ludnościowe w II RP – przedstawia strukturę zawodową ludności II RP – omawia proces odbudowy gospodarczej II RP	– zna datę powstania Ukraińskiego Zjednoczenia Narodowo-Demokratycznego (1925 r.) – identyfikuje postacie: Wasyla Mudrego, Henryka Józewskiego, Izaaka Grünbauma, Zeera Żabotyńskiego – charakteryzuje mniejszości narodowe zamieszkujące II RP – określa różnice między asymilacją narodową a państwową.	– ocenia politykę władz II RP wobec mniejszości narodowych – ocenia politykę gospodarczą E. Kwiatkowskiego.

			– charakteryzuje różnice w rozwoju gospodarczym ziem polskich – omawia politykę gospodarczą E. Kwiatkowskiego – przedstawia przyczyny powstania COP – wyjaśnia, na czym polegał podział na Polskę A i B.	– wymienia najważniejsze inwestycje na obszarze COP – wyjaśnia, z czego wynikało wrogie nastawienie niektórych mniejszości narodowych wobec polskiego państwa.		
6. Nauka i kultura międzywojennej Polski	– oświata w II RP i reforma jędrzejowiczowska – rozwój szkolnictwa wyższego i nauki – kultura i sztuka międzywojenna – literatura międzywojnia – rozwój kinematografii	– wyjaśnia znaczenie terminu: *modernizm* – zna datę reformy oświaty J. Jędrzejewicza (1932 r.) – identyfikuje postacie: Janusza Jędrzejewicza, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Karola Szymanowskiego, Stanisława Ignacego Witkiewicza (Witkacego), Stefana Żeromskiego, Władysława	– wyjaśnia znaczenie terminu: *funkcjonalizm* – identyfikuje postacie: Wojciecha Kossaka, Jana Styki, Zofii Nałkowskiej, Antoniego Słonimskiego, Jana Lechonia, Jarosława Iwaszkiewicza, Bolesława Leśmiana, Leopolda Staffa, Jana Parandowskiego, Mieczysławy Ćwiklińskiej, Adolfa	– wyjaśnia znaczenie terminu: *Kolumbowie* – zna daty: założenia Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie i Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (1919 r.), założenia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1918 r.) – identyfikuje postacie: Stanisława Grabskiego,	– zna daty: pierwszego Konkursu Chopinowskiego (1927 r.), pierwszego Konkursu Skrzypcowego im. Henryka Wieniawskiego (1935 r.) – identyfikuje postacie: Kazimierza Twardowskiego, Władysława Witwickiego, Ludwika Krzywickiego,	– ocenia reformę oświaty J. Jędrzejewicza – ocenia dorobek cywilizacyjny II RP.

		Reymonta, Marii Dąbrowskiej, Witolda Gombrowicza, Brunona Schulza, Juliana Tuwima, Czesława Miłosza, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Władysława Broniewskiego, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Hanki Ordonówny, Eugeniusza Bodo – przedstawia główne założenia reformy J. Jędrzejewicza – charakteryzuje kierunki rozwoju literatury międzywojnia.	Dymszy, Aleksandra Żabczyńskiego, Leonarda Buczkowskiego, Jadwigi Smosarskiej – omawia rozwój szkolnictwa wyższego – przedstawia kierunki w rozwoju sztuki i architektury.	Tadeusza Kotarbińskiego, Władysława Tatarkiewicza, Floriana Znanieckiego, Aleksandra Brücknera, Władysława Konopczyńskiego, Stefana Banacha, Wacława Sierpińskiego, Mariana Rejewskiego, Henryka Zygalskiego, Jerzego Różyckiego, Tadeusza Gajcego, Xawereg Dunikowskiego, Zofii Kossak-Szczuckiej, Brunona Jasieńskiego, Emila Zegadłowicza, Kazimierza Wierzyńskiego, Juliana Przybosia, Aleksandra Wata, Elżbiety Barszczewskiej,	Bronisława Malinowskiego, Jana Baudouina de Curtenay, Juliusza Kleinera, Władysława Semkowicza, Kazimierza Tymienieckiego, Romana Grodeckiego, Marcelego Handelsmana, Władysława Orlicza, Tadeusza Peipera, Józefa Lejtesa, Mieczysława Krawicza, Michała Waszyńskiego – omawia rozwój kinematografii w II RP.	

				Jadwigi Andrzejewskiej – omawia kierunki rozwoju oświaty w II RP – przedstawia największe osiągnięcia polskiej nauki w dziedzinie nauk humanistycznych – omawia największe osiągnięcia polskiej nauki w dziedzinie matematyki – wymienia grupy literackie w dwudziestoleciu międzywojennym.		
7. Polska w przededniu wojny	– polityka Niemiec i ZSRR wobec Polski w latach 20. XX w. – polska polityka zagraniczna w latach 20. – stosunki polsko-litewskie w dwudziestoleciu międzywojennym	– wyjaśnia znaczenie terminu: *„korytarz”* – zna daty: sojuszu polsko-francuskiego (1921 r.), sojuszu polsko-rumuńskiego (1921 r.), paktu o nieagresji z ZSRR (1932 r.), polsko-niemieckiej	– zna daty: paktu Brianda–Kelloga (1928 r.), podpisania protokołu Litwinowa (1929 r.), zajęcia Zaolzia (X 1938 r.) – identyfikuje postacie: Gustava Stresemanna, Neville’a	– wyjaśnia znaczenie terminu: *ruch prometejski* – zna daty: powołania Korpusu Ochrony Pogranicza (1924 r.), nawiązania stosunków polsko-litewskich (1938 r.) – wyjaśnia, jakie	– identyfikuje postacie: Tomasza Masaryka, Edwarda Benesza, Tadeusza Hołówki – wyjaśnia, jak społeczność międzynarodowa oceniała zajęcie Zaolzia przez Polskę	– omawia i ocenia politykę Niemiec i ZSRR w dwudziestoleciu międzywojennym – ocenia stanowisko J. Becka wobec roszczeń niemieckich – ocenia wartość

	– polityka równowagi – zajęcie Zaolzia – pakt Ribbentrop-Mołotow – mobilizacja polskiego społeczeństwa	deklaracji o niestosowaniu przemocy (1934 r.), paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939 r.) – identyfikuje postać Józefa Becka – wyjaśnia, jakie znaczenie dla bezpieczeństwa międzynarodowego Polski miały sojusze z Francją i Rumunią – wyjaśnia, na czym polegała polityka równej odległości.	Chamberlaina – omawia koncepcje polskiej polityki zagranicznej – przedstawia niemieckie roszczenia wobec Polski sformułowane po 1938 r. – charakteryzuje stosunki polsko-niemieckie w latach 1934–1938 r. i określa, dlaczego uległy one zmianie w 1939 r.	zagrożenia dla Polski niósł układ w Rapallo – przedstawia stosunki Polski z Czechosłowacją, Rumunią i Litwą – omawia okoliczności i skutki zajęcia Zaolzia przez Polskę – przedstawia stosunek Francji i Wielkiej Brytanii do zagrożenia Polski ekspansją niemiecką – przedstawia wpływ paktu Ribbentrop-Mołotow na sytuację Polski w przededniu wojny – charakteryzuje międzynarodowe położenie Polski w latach 20. – przedstawia nastroje panujące w polskim społeczeństwie w przededniu wojny.	– omawia akcję mobilizacyjną społeczeństwa polskiego – porównuje cele polskiej polityki zagranicznej przed zawarciem układu w Locarno i po nim.	sojuszu z Wielką Brytanią i Francją w przededniu II wojny światowej.